

En pioner i Ahmadiyya Muslim Jamaat i Norge

*En dokumentasjon av ahmadiyya-menighetens
etablering og utvikling basert på Truls Bølstads
livsfortelling*

Emilie Marie Strand



Masteroppgave i Religionshistorie
60 studiepoeng

Institutt for kulturstudier og orientalske språk

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2016

En pioner i Ahmadiyya Muslim Jamaat i Norge

*En dokumentasjon av ahmadiyya-menighetens
etablering og utvikling basert på Truls Bølstads
livsfortelling*



Bilder tatt av forfatteren, vår 2016.

© Emilie Marie Strand

2016

En pioner i Ahmadiyya Muslim Jamaat i Norge

Emilie Marie Strand

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Webergs Printshop

Sammendrag

Hensikten bak denne masteroppgaven er å belyse en viktig del av islams historie i Norge. Truls Bølstad konverterte til islam i 1957 og sammen med to kamerater etablerte de Norges første muslimske menighet samme år. Denne fikk navnet Islams Ahmadiyya-bevegelse i Norge. Oppgaven dokumenterer menighetens etablering og utvikling gjennom å se på livsløpet til en av menighetens mest profilerte talsmenn, Truls Bølstad. Skildringen av hans arbeid, aktiviteter og utfordringene han kjempet med, bidrar til å belyse menighetens fremvekst, i tillegg til å gi kunnskap om viktige perioder i bevegelsens historie i Norge. Oppgaven redegjør også for ahmadiyya-bevegelsens historie og særegne trekk.

Dokumentasjonen er først og fremst bygd på muntlige kilder. Dette innebærer i hovedsak dybdeintervjuer og samtaler med Truls, i tillegg til arkivmateriale som privat brevkorrespondanse, årsrapporter, avisintervjuer og offentlige brev. Søkelyset er rettet mot temaer som konvertering, misjonering, den første organiseringen med egen moské, inkludering av nye medlemmer og interaksjon med storsamfunnet.

Forord

Etter en lang og lærerik studietid, har jeg endelig kommet til veis ende. Arbeidet med masteroppgaven har vært utfordrende og krevende, samtidig som det har vært en erfaring jeg ikke ville vært foruten. Jeg har hatt den store glede av å bli kjent med en av Ahmadiyya Muslim Jamaats mest sentrale talsmenn, Truls Bølstad. Aller først ønsker jeg å rette en stor takk til han. Du har vært vennlig, raus og tålmodig og jeg har satt uendelig stor pris på din hjelpsomhet og tilgjengelighet. Tusen hjertelig takk!

Takk til venner og familie som har ofret av sin tid for å hjelpe til med språkforbedringer, kommentarer og korrekturlesning. Jeg setter stor pris på all hjelp og støtte dere har gitt meg. En spesiell takk rettes også til mine medstudenter for gode tips, oppmuntrende ord og hyggelig selskap på pauserommet.

Ikke minst vil jeg takke min veileder Nora Stene for et fint samarbeid. Du har gitt meg gode tilbakemeldinger og kloke råd. Terskelen for å søke hjelp og komme med spørsmål har vært lav, og samtalene med deg har vært til stor nytte.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	1
Oppgavetema.....	1
Avgrensninger	2
Oppgavens oppbygning.....	2
Bakgrunn for oppgavevalg	3
Tidligere forskning	3
Begrepsavklaringer og arabiske termer	4
2 Kilder og metode	5
Oppgavens grunnlag.....	5
Muntlige og skriftlige kilder – innsamling av materiale	5
Ethiske betraktninger.....	7
Transkribering og sitatbruk	8
Bilder	9
Valg av arena.....	9
Tillitsforhold.....	9
Maktforhold.....	11
Refleksivitet og selvrefleksjon	12
Å få en oversikt	13
Deltakende forsker	13
Feltarbeid i byen man bor i	14
3 Bakgrunnskapittel.....	17
Ahmadiyya Muslim Jamaat.....	17
Den utlovede messias	18
Islam: budskap om fred og samarbeid.....	19
Kalifatet.....	20
Jesus i AMJ	21
Sterk misjonsvirksomhet.....	22
Kamal Yousuf – Ahmadiyya-bevegelsens første misjonær i Skandinavia	22

4 Konverteringsfortellingen	25
Norske konvertitter.....	25
Leseglede.....	25
Kamerat-konvertering	26
Norges første islamske menighet	28
Posten	30
Hvorfor islam?.....	30
Noor Ahmad.....	31
Mange spørsmål – men hvordan få svar?.....	31
En herdingsprosess	32
Aktiv islam	33
.....	36
5 Menighetens utvikling fra 1960- til 80-tallet	37
1960-tallet: Skandinavisk samhold	37
Egen aktivitet.....	38
Ensom i Lakselv	41
1970-tallet: Misjonsarbeid.....	44
1980-tallet: Radio-misjon.....	45
Statsstøtte	49
6 Å få en menighet på beina – Noor moské i Frognerveien.....	53
Tilbake til Oslo.....	53
Ønsket om moské.....	54
Folkets hus og jakten på tomt.....	56
Globalt blir lokalt	58
Behovet for moské	58
Økonomisk endring	59
Noor moské – Frognerveien 53	60
Moskeens utfordringer på Frogner	65

7 Inkludering av nye medlemmer og interaksjon med storsamfunnet	67
De første innvandrerne – en ny fase	67
Et hvitt alibi	68
Refleksjoner rundt møtet med de første innvandrerne og islam	68
”Som å jobbe i sirup”	69
Flere medlemmer – den nye moskeen: Baitun Nasr	71
1.1 Utfordringer i nærmiljøet – naboer og IKEA	73
Finansiering av moskeen	74
Interaksjonen med storsamfunnet.....	75
8 Avslutning	79
Det store bildet	80
Kilder.....	82

1 Innledning

Oppgavetema

Først og fremst ønsker jeg med denne oppgaven å belyse en viktig del av islams historie i Norge, der det er en del som enda ikke har blitt dokumentert. Truls Bølstad konverterte til islam i 1957 og sammen med to kamerater etablerte de Norges første muslimske menighet samme år. Denne ble kalt Norges Ahmadiyya-bevegelse, og jeg har valgt å skrive om menighetens etablering og utvikling gjennom å se på livsløpet til Truls Bølstad.¹ En viktig inspirasjonskilde for meg har vært Haldens doktoravhandling om Wilhelm Schenke.² Her ble etableringen av religionshistorie som akademisk fag i Norge belyst gjennom å portrettere feltets mest kjente figur, Wilhelm Schenke. Ofte er det en sammenheng mellom gruppens profil og dens fremste representant, og i nesten 50 år har Truls vært blant Ahmadiyya Muslim Jamaats (AMJ) fremste representanter i Norge. Skildringen av Truls sitt arbeid, hans aktiviteter og utfordringene han kjempet med, bidrar til å belyse menighetens fremvekst, i tillegg til å gi kunnskap om viktige perioder i AMJs historie i Norge.³

Denne oppgaven tar for seg livsfortellingen til foregangsmannen Truls Bølstad, men gir også nødvendig dokumentasjon om en ny religiøs bevegelse i Norge. I den grad fremstillingen er biografisk, er det viktig for meg å påpeke at Truls som enkeltmenneske har hatt mulighet til å påvirke sin egen situasjon, på samme tid som han i sin tur har blitt påvirket av elementer i sine omgivelser; rådende tankemønstre, standarder og samfunnsstrukturer. Jeg har ønsket å gi et bilde av hans bakgrunn og personlighet. Dette har jeg forsøkt å gjøre gjennom å la Truls selv fortelle historien i størst mulig grad. Det at jeg har hatt tilgang på et rikt kildemateriale har vært viktig når jeg har dannet meg et bilde av han. Jeg har lest offentlige og private brev, og annet skriftlig materiale. Brevkorrespondansene og andre skriftlige kilder fra 1956 og fremover har gitt meg innsikt i hans tankemønstre og hverdagsliv.

¹ Jeg vil senere i oppgaven belyse forholdet mellom AMJ og mainstream islam. Selv vil jeg argumentere for at ahmadiyya-menighetens historie bør regnes som en del av islams historie i Norge.

² Halden, Sissel, *Wilhelm Schenke – En omstridt pioner – Etableringen av religionshistorie som et akademisk fag i Norge*, doktorgradsavhandling ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk, avdeling religionshistorie, Humanistisk fakultet, Universitetet i Oslo 2007

³ Om valget av fornavnsbruk, se kapittelet om metode.

Avgrensninger

Da oppgaven omfatter et stort tema, har det vært nødvendig for meg å gjøre avgrensninger. Målet med min er å oppgave å dokumentere etableringen og utviklingen av AMJ i Norge, sett gjennom livsløpet til Truls Bølstad. Dette innebærer at jeg har forsøkt å dekke en svært lang periode, og jeg har derfor ikke kunnet dykke like langt ned i alle ledd i historien. Med dette menes det ikke at oppgaven er overfladisk, men snarere at jeg har forsøkt å trekke frem det jeg anser som sentrale punkt. På grunn av plasshensyn er det flere temaer jeg ikke vil gå videre inn på. Jeg har valgt å dokumentere mest mulig av det som ble fortalt av en av bevegelsens mest profilerte norske talsmenn, Truls Bølstad.

Det finnes naturligvis historier og hendelser som jeg ikke kjenner til, og jeg søker ikke med min oppgave å dekke hele AMJs historie i Norge. Av personer som ikke er portrettert, men som også er viktige, ønsker jeg spesielt å nevne Kamal Yousuf, som var ahmadiyya-bevegelsens første misjonær til Skandinavia, og som har hatt sentrale stillinger i AMJ i Skandinavia siden 1956. Han er utvilsomt en interessant og viktig person, men blir ikke tildelt mye plass i min oppgave, nettopp fordi hovedpersonen i denne oppgaven er Truls. Denne oppgaven vil av den grunn gi en så detaljert beskrivelse som mulig av ahmadiyya-bevegelsens etablering i Norge, bygget på Truls sin fortelling, våre samtaler og det materialet han har gjort tilgjengelig. På denne måten vil ulike aspekter ved ahmadiyya i Norge bli belyst og synliggjort. Sentrale temaer er konvertering, misjonering, den første organiseringen med egen moské, inkludering av nye medlemmer og interaksjon med storsamfunnet.

Oppgavens oppbygning

I kapittel to vil jeg forklare nærmere hvilke kilder jeg bruker og mine valg for metode. Deretter følger kapittel tre med en presentasjon av ahmadiyya-bevegelsens historie og særegne trekk, for å sette de riktige kontekstuelle rammene. Følgende kapitler har jeg valgt å dele inn i kronologisk:

Kapittel fire er fortellingen om Truls sin konvertering, og hans første tid som muslim etter konverteringen i 1957. Her vil jeg gå nærmere inn på selve etableringen av menigheten og de første årene.

Kapittel fem retter interessen mot menighetens utvikling på 1960- til 80-tallet. Deler av denne perioden er for Truls preget av ensomhet, men det rettes også et større fokus på organisering og misjonsvirksomhet.

I kapittel seks vil jeg gå nærmere inn på menighetens jakt etter en moské. Her vil jeg se på de ulike utfordringene og prosessene menigheten gjennomgikk og hvordan de omsider fikk sin egen moské i en villa i Frognerveien i 1980. Dette kapittelet tar også for seg menighetens globale perspektiv og nye økonomiske situasjon.

Kapittel syv vil behandle temaer tettere til nåtiden; innvandring, inkludering av nye medlemmer, bygg av moskéen på Furuset og interaksjon med storsamfunnet. I oppgavens åttende og avsluttende kapittel samles det jeg anser som oppgavens mest sentrale temaer.

Bakgrunn for oppgavevalg

Da jeg skulle bestemme tema for masteroppgaven var jeg lenge i tvil om hvilken retning jeg skulle velge. Islam og religiøse minoriteter er blant mine faglige interessefelt, og med disse to ”kravene” gikk jeg inn på Google for å søke inspirasjon. Der kom jeg over et intervju gjort av Nettavisen, om ”Norges første muslim”; Truls Bølstad. Historien hans fascinerte meg og gjorde meg nysgjerrig på hans uvanlige valg og hva slags liv han har levd. Som muslim er han en minoritet i eget land, som ahmadi-muslim er han en minoritet innenfor sin trosretning, og som etnisk norsk er han en minoritet innenfor sin egen gruppe. Jeg kontaktet menigheten som videreformidlet Truls Bølstad sin kontaktinformasjon, og vi avtale å møtes. Dette vil jeg gå nærmere inn på i metodekapittelet.

Tidligere forskning

Jeg valgte temaet ut i fra nysgjerrighet og interesse, men også fordi det er lite som er skrevet eller dokumentert om Ahmadiyya Muslim Jamaat i Norge.⁴ Det er generelt begrenset med forskningslitteratur som er skrevet om AMJ. Det som er skrevet, er i stor grad litteratur produsert av bevegelsen selv. I tillegg til å benytte deres hjemmesider og egen litteratur, har jeg funnet noen relevante bøker for å lese meg opp og tilegne meg kunnskap om bevegelsen:

⁴ Helt på slutten av prosjektet mitt ble jeg klar over at det i 2001 ble skrevet en mastergrad om Kamal Yousuf og ahmadiyya-menigheten i Norge. Materialet herfra er ikke inkludert i denne oppgaven.

Prophecy Continuous: Aspects of Ahmadi Religious Thought and Its Medieval Background av Yohanan Friedmann fra 1989 og *Islam and the Ahmadiyya Jama'at: History, Belief, Practice* av Simon Ross Valentine fra 2008. Av litteratur på norsk har Cora Alexa Døvings doktoravhandling *Norsk-pakistanske begravelsesritualer – en migrasjonsstudie* vært nyttig.

Bevegelsen Truls tilhører identifiserer seg som sunni-muslimer, men er i muslimske land som Pakistan og Saudi-Arabia offisielt erklært for ikke-muslimer.⁵ En av konsekvensene av bevegelsens særegne trekk er at de ofte utelates fra generell litteratur. Kari Vogt har blant annet valgt å utelate AMJ i sin bok *Islam på norsk – moskeer og islamske organisasjoner i Norge*.⁶

Begrepsavklaringer og arabiske termer

Jeg har valgt å henvise til Truls ved å bruke fornavn. Årsakene til dette er flere. En grunn er at vi ble på fornavn underveis i arbeidet med oppgaven, og det ble derfor naturlig å formidle den samtaleformen. Fornavnsbruken gjengir også hvordan materialet har blitt tilgjengelig for meg, og den presenterer Truls Bølstad slik han selv gjerne vil bli presentert; nær menneskene han snakker med.

De fornorskede arabiske termene jeg benytter i oppgaven (som *kalif* og *hadith*) står i kursiv og forklares første gang de nevnes. Andre fremmedord som ikke har blitt fornorsket (som *tabligh* og *baiyat*) står i kursiv gjennom hele teksten. Disse forklares også første gang de nevnes. For å lette lesningen benyttes ikke diakritiske tegn.

⁵ An-Na'im, Abdullahi A., *Islamic Family Law in a Changing World: a Global Resource Book*, London, Zed Books, 2002, 230

⁶ I kapittel 3 vil jeg gi en nærmere beskrivelse av AMJ og deres teologiske særtrekk.

2 Kilder og metode

Oppgavens grunnlag

Som nevnt innledningsvis er denne oppgaven først og fremst en dokumentasjon av etableringen og utviklingen av AMJ i Norge. I boken ”Fortida er ikke hva den en gang var” skriver Knut Kjeldstadli: ”Som fagpersoner har historikerne utviklet én ferdighet særlig godt – evnen til å lese. De har vært mindre flinke til å se og lytte”.⁷ Min målsetting har vært å basere oppgaven i hovedsak på dybdeintervjuer og samtaler med Truls, i tillegg til skriftlig materiale som privat brevkorrespondanse, årsrapporter, avisintervjuer og offentlige brev. Truls har hatt en sentral stilling i AMJ siden han var med på å etablere menigheten i 1957, og har av den grunn kunnet dele og gi meg tilgang på verdifull informasjon. Materialet til oppgaven har jeg i hovedsak samlet inn gjennom feltarbeid. Religionshistoriker Richard Johan Natvig skriver at feltarbeid i seg selv ikke er en metode, men arbeidet i feltet innebærer spesielle metoder eller metodepakker. Det avgjørende må være at metodene er bestemt ut i fra en problemstilling, materialet og forholdet i feltet.⁸ Han legger til at et feltarbeid sjelden er utelukkende basert på intervjuer eller observasjonsmetoder, men oftest en kombinasjon, med hovedvekt på enten intervju eller observasjon. Min oppgave baserer seg først og fremst på muntlige kilder, det vil si mine samtaler med Truls.

Muntlige og skriftlige kilder – innsamling av materiale

De første historikerne brukte muntlige kilder som de samlet og skrev ned. Kjeldstadli skriver at med ”muntlige kilder menes en gruppe av personlige kilder”.⁹ Med dette menes minner, menneskers erindringer om sine opplevelser, tradisjoner og fortellinger som er overlevert i flere ledd i vår samtid, eller båret videre gjennom generasjoner. Denne oppgaven baserer seg på slike muntlige kilder. Samtalene med Truls har jeg dokumentert gjennom lydopptak, og senere transkribert. Nøyaktig antall på hvor mange ganger Truls og jeg har truffet hverandre siden 2014 er vanskelig å si. Jeg vil anslå at antallet ligger på rundt 20 møter, hvorav flesteparten har funnet sted høsten 2015 og begynnelsen av 2016.

⁷ Kjeldstadli, Knut, *Fortida er ikke hva den en gang var*, Oslo: Universitetsforlaget, 1999, 191

⁸ Natvig, Richard J., *Religionsvitenskapelig feltarbeid*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006, 204

⁹ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var*, 191

Fonneland skriver at det kvalitative forskningsintervjuet og observasjon er prosesser der man lærer det andre mennesket å kjenne. Man tar del i deres tanker, holdninger, kunnskaper, opplevelser, følelser og håp. Videre skriver hun at formålet er å skildre informantenes hverdag og å fange et kulturmønster som er med på å synliggjøre deres verdier og holdninger til deres miljø.¹⁰ Materialet i oppgaven har jeg samlet inn ved å bruke samtaler, intervjuer, passiv og deltakende observasjon. Valget av fremgangsmåte har vært essensielt for å få et innblikk i Truls sin forestillingsverden. På flere av arrangementene jeg har deltatt på har Truls vært en sentral figur.

Trude Fonneland skriver at *”som en tommelfingerregel kan en si at et kvalitativt intervju ikke bør strekke seg over mer enn to timer”*, fordi en intervjusamtale er krevende for både informant og forsker.¹¹ Materialet jeg har samlet inn har først og fremst vært slike intervjusamtaler med Truls, og som oftest varte de mellom tre til fire timer. I dette tilfellet har dette ikke vært et problem da vi har hatt en avslappet tone, som har gjort at vi har kunnet føre lengre samtaler. Min analyse av samtalene har foregått parallelt med innsamlingen av det skriftlige materiale. På denne måten har jeg underveis kunnet sette kildene opp mot hverandre, og hele tiden diskutere og bekrefte materialet jeg har samlet inn med Truls.

Jeg har valgt å dokumentere etableringen og utviklingen av AMJ i Norge gjennom å følge livsløpet til Truls. Historikeren Knut Kjeldstadli skriver at intervjuer ofte kan handle om ett bestemt tema, men at det er vanlig å følge informantens livsløp. Denne livsløpsmetoden gjør at en husker bedre og *”begivenhetene fremkalles av sammenhengen”*.¹² I mitt tilfelle har det å få en oversikt over livsløpet til Truls vært grunnleggende. Til tross for at Truls og jeg i våre samtaler har hoppet frem og tilbake i tid, har han fortalt sin historie fra begynnelse til slutt. En utfordring ved å gå frem på denne måten er at minnene kan være farget av ettertiden, og det er sannsynlig at noe kan ha blitt glemt. På den andre siden er fremgangsmåten muligheter for å stille direkte spørsmål og rette opp i mulige uklarheter.

¹⁰ Fonneland, Trude A., *Kvalitative metoder: Intervju og observasjon*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006, 223

¹¹ Fonneland, *Metode i religionsvitenskap*, 228

¹² Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var*, 191-92

I våre første møter stilte jeg først og fremst åpne spørsmål. Hvorfor konverterte du til islam? Hvordan fikk dere tak i den første moskeen? Senere, da jeg hadde utarbeidet en bedre oversikt, ble spørsmålene mer konkrete. Hvor ofte møttes dere i Folkets hus? Hvilket år ble moskeen på Furuset åpnet? Fonneland skriver at en intervjuguide kan være nyttig og at dette ikke er en liste med mange spørsmål, men heller en grov mal med emner som kan ta opp eventuelle spørsmål.¹³ Jeg hadde i utgangspunktet ikke forestilt meg å benytte meg av en intervjuguide, da Truls i løpet av våre første møter pratet vidt og åpent om de store temaene. Det var først senere, da jeg hadde fått en bedre oversikt og et behov for å stille mer konkrete spørsmål, at jeg begynte å benytte meg av en liste over tema og spørsmål jeg ønsket at Truls skulle utdype. Jeg tenkte ikke på dette som en intervjuguide der og da, men i etterkant ser jeg at jeg benyttet meg av dette når jeg hadde fått en bedre oversikt over Truls sitt livsløp og menighetens historie. Som forsker måtte jeg lytte, observere, stille spørsmål og gjøre tabber før jeg klarte å oppnå en god oversikt og forståelse av Truls sin historie, og det tok meg tid å danne meg et oversiktlig bilde av han og AMJs historie.

De muntlige kildene har mange forskjellige bruksområder. Kjeldstadli trekker frem at gjennom samtaler og innsamling av minner, spores det ofte opp skriftlige kilder.¹⁴ I arbeidet med denne oppgaven har jeg også benyttet meg av skriftlige kilder. Truls har tatt vare på brev, pamfletter, invitasjoner, rundskriv og årsrapporter for å nevne noe, og disse har vært nyttige og informative for meg som supplement til de muntlige kildene. Min fremgangsmåte har vært å samle inn det skriftlige materialet som Truls har tatt vare på, samtidig som jeg har diskutert dette med Truls fortløpende. Våre samtaler startet ofte med konkrete spørsmål fra min side, og videre kunne jeg la samtalen mellom oss flyte da Truls har mye å fortelle og formidle. Han har vært behjelpelig med å finne frem brev, bilder, dokumenter og andre skriftlige kilder som jeg har kunnet bruke i mitt arbeid. På den måten har intervjuene vært med på å utfylle det skriftlige kildemateriale, og omvendt.

Etiske betraktninger

En forsker som skriver om andre personer må ta hensyn. Jeg har gjort mitt beste for å ikke stille noen i dårlig lys, og ønsker å påpeke at ikke alle stemmene kommer frem i denne oppgaven da dette krever en bredere fremstilling. Truls har gitt meg tillatelse til å bruke hans

¹³ Fonneland, *Metode i religionsvitenskap*, 226

¹⁴ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var*, 193

materiale og vi har diskutert grundig hva som av etiske hensyn skal tas med og hva som bør utelates i oppgaven for å beskytte enkeltpersoner.

Transkribering og sitatbruk

I følge Fonneland er det en fordel å transkribere alle lydopptak, for å få en bedre oversikt og forståelse av intervjuet materialet.¹⁵ Ved å bruke lydopptak har jeg kunnet rette all oppmerksomhet mot samtalen, uten å måtte notere underveis. Notatskriving har ikke vært aktuelt for meg, og det ville heller ikke gitt den samme helheten. Alle mine intervjuer med Truls er transkribert. Transkribering er en omfattende arbeidsmetode, og mye arbeid gått med til dette. Når det er sagt, har det vært svært nyttig for meg å kunne gå tilbake til de transkriberte intervjuene underveis i oppgaveskrivingen. Når tale blir skrevet ned, forsvinner ofte nyansene som kommer frem i løpet av intervjuet, som for eksempel kroppsspråk, mimikk, ansiktsuttrykk og øyekontakt. Jeg ble oppmerksom på at da jeg skrev ting ned, kunne de tolkes annerledes. Derfor har det vært viktig for meg å skrive ned underveis om han er lattermild eller alvorlig, for å ikke glemme samtalens tone og kontekst.

For å gjøre oppgaven så levende om mulig har jeg i stor grad valgt å benytte meg av intervjusitater for å belyse ikke bare Truls sine meninger, men også måten han formulerer seg på. Det har imidlertid i noen tilfeller følt riktig å gjøre noen små omskrivninger. Fonneland skriver at dersom man fjerner små fyllord og gjør mindre inngrep i teksten, kan man unngå en *”banalisering av informantene sine fortellinger”*, fordi ord som ”altså”, ”eh” og ”liksom” hører hjemme i muntlig kontekst.¹⁶ Dette kan klargjøre hva informanten sier. I gjengivelsene av intervjuene har jeg prøvd å finne en balanse mellom og trekke generelle slutninger i forhold til Truls sine fortellinger, og samtidig spille på hans særegenhet. Ettersom min oppgave søker å fremstille Truls sin fortelling, har det vært særlig viktig for meg å ikke overprøve hans skildringer og utsagn.

¹⁵ Fonneland, *Metode i religionsvitenskap*, 229

¹⁶ *Ibid.*, 229

Bilder

Religionshistoriker Jørgen Podemann Sørensen skriver at *”Liksom en språklig tekst er et bilde et utsagn – til informasjon eller misinformasjon – om sitt emne”*.¹⁷ Som et ledd i å skape en mer levende fremstilling har jeg valgt å belyse minner og beskrivelser gjennom å bruke bilder. I følge Kjeldstadli betyr det at vi benytter bilder som illustrasjon *”vanligvis at vi viser noe vi veit fra annet hold”*.¹⁸ Hensikten bak bildebruken i min oppgave har et ønske om å gi leseren et bedre innblikk i oppgavens forskjellige perioder og temaer.

Valg av arena

For å komme i kontakt med Truls gikk jeg gjennom menigheten. Jeg sendte en henvendelse til menigheten høsten 2014, som videreformidlet Truls sin e-postadresse. Deretter sendte jeg en e-post til Truls, hvor jeg kort presenterte meg selv og forklarte at jeg var masterstudent ved Universitetet i Oslo, og at jeg var interessert i å avtale et møte med han. Svaret var positivt og vårt første møte hadde vi i moskeen på Furuset. Truls insisterte på å møte meg ved t-banestasjonen på Furuset, før vi gikk sammen opp til moskeen. De fleste av møtene våre fant sted i biblioteket i moskeen på Furuset da dette var en egnet møteplass av flere årsaker. Ettersom Truls driver et omfattende katalogiseringsarbeid for menighetens bibliotek, var det enkelt for han å møte meg der uten å avbryte arbeidet sitt alt for mye. Siden Truls var svært fleksibel og åpen for å møtes ofte og lenge, var det viktig for meg å møte han der han var, for ikke å beslaglegge for mye hans tid.

Tillitsforhold

En annen årsak til at moskeens bibliotek var et godt sted å møtes er at temaer tilknyttet religion kan for mange være private og sensitive. I forkant av arbeidet med å samle inn materialet reflekterte jeg rundt dette og jeg ønsket å finne et sted der vi kunne bli bedre kjent, der Truls følte seg trygg og på hjemmebane. Det viste seg at Truls på ingen måte var vanskelig for meg å komme inn på. Kanskje spilte valget av arena en rolle innenfor dette, og at dette var med på å bygge et tillitsforhold mellom oss. Etterhvert som jeg har lært Truls å

¹⁷ Sørensen, Jørgen P., *På bildet ser du hvordan ...? Den store Bastian og den egyptiske dødebok*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006, 182

¹⁸ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var*, 193-198

kjenne bedre er jeg imidlertid mer i tvil om det faktisk hadde noe å si for vårt tillitsforhold og at det antagelig hadde vært uproblematisk uansett hvor vi hadde gjennomført samtalene våre.

Tillitsforholdet mellom forsker og informant beskrives av kulturhistoriker Knut Aukrust som ”*selve kjernepunktet i all kvalitativ forskning*”.¹⁹ Han understreker videre at det vil være særlig viktig i arbeid og prosjekter der temaene er private eller sensitive. Tillitsforholdet har vært sentralt i min oppgave, ettersom mine samtaler med Truls har vært mitt viktigste kildemateriale og det er i disse samtalene jeg har funnet ideer og temaer å bygge videre på.

En særegenhet ved muntlige kilder er at de oppstår i kommunikasjon mellom mennesker.²⁰ Dermed kan både forsker og informant, og samspillet dem i mellom, være med på å farge innholdet. På grunn av dette blir kommunikasjonen mellom informant og forsker viktig. Dersom Truls som informant og jeg som forsker ikke hadde hatt tillitt til hverandre, ville kommunikasjonen vært preget av dette. Sosiologen Sigmund Grønmo skriver at om kommunikasjonen fungerer dårlig vil det innebære en begrenset informasjonsutveksling og svekke kvaliteten på kildematerialet.²¹ Oppgaven min er som tidligere nevnt basert i stor grad på mine samtaler med Truls, og derfor har dette tillitsforholdet vært nødvendig for å kunne skrive denne oppgaven. Fonneland påpeker at forskeren har definerings- og kategoriseringsmakt når det kommer til etterarbeidet med oppgaven.²² Også her har tillit vært sentralt. Truls har hatt tillitt til at jeg bruker materialet og informasjonen på den måten jeg forteller han, og jeg har hatt tillitt til at det Truls sier er riktig.

Truls har fungert som min informant, kontaktperson og døråpner. I følge religionshistoriker Sissel Østberg er døråpnere ofte personer i tillitsposisjoner, som kan introdusere forskeren for viktige personer, og på denne måten fungere som en mellommann.²³ Truls sitt engasjement, hans rolle i menigheten, og hans villighet til å dele sin historie har vært essensiell for oppgaven. Uten denne tilliten hadde jeg ikke fått tilgang til det samme materialet, hverken av

¹⁹ Aukrust, Knut, *Det informerte samtykke og andre kategoriske imperativ: Om feltarbeidets etikk*, i Gustavsson, A. (red.), *Kulturvitenskap i felt: Metodiske og pedagogiske erfaringer*, Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2005, 221

²⁰ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var*, 196

²¹ Grønmo, Sigmund, *Samfunnsvitenskapelige metoder*, Bergen: Fagbokforlaget, 2010, 165

²² Fonneland, *Metode i religionsvitenskap*, 232

²³ Østberg, Sissel, *Muslim i Norge: Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*, Oslo: Universitetsforlaget, 2005, 13

skriftlige kilder, eller materialet jeg har hentet gjennom våre samtaler i moskeen. En av årsakene til at vi tidlig etablerte et godt tillitsforhold var at vi raskt fant våre roller i samarbeidet. Min rolle var ikke bare som forsker til mitt masterprosjekt, men først og fremst som *masterstudent* i religionshistorie. Jeg tror at dette kan knyttes opp mot Truls sin bakgrunn som både student i samme felt, at han har vært både lærer og rektor, og hans glede av å lære bort. Dette er en rolle jeg både inntok, men også ble tildelt av Truls. Rollen ble forsterket av aldersforskjellen mellom oss, da det er litt under 50 år i aldersforskjell, noe som videre gjorde det enda mer naturlig at Truls fortalte, og jeg lyttet.

Maktforhold

Muntlige kilder oppstår i kommunikasjon mellom mennesker, skriver Kjeldstadli, og i den forbindelse blir maktperspektivet sentralt.²⁴ I følge Fønnealand kan man ikke se bort i fra det maktperspektivet som ligger i et feltarbeid. Et av aspektene som blir viktige her er at forskeren avgjør hva som kommer med i teksten, hva som blir utelatt, og samtidig har forskeren avgjort hvilke tema som diskuteres.²⁵ Selv om det var jeg som i stor grad styrte hva vi pratet om, holdt Truls styringen også store deler av intervjuene. Fordelen med dette var at samtalen ofte gikk inn på temaer eller andre aspekter som jeg ikke hadde tenkt på selv, noe som åpnet for nye ideer og perspektiver. Truls og jeg snakket om maktperspektivet ganske tidlig i intervjuprosessen, og vi kunne spøke med det. Da jeg møtte Truls de første gangene var maktforholdet klart; jeg kjente lite til temaet fra før, og hadde heller ingen erfaring fra intervjusettinger. Jeg var nervøs, Truls er nesten 50 år eldre enn meg, har hatt sentrale stillinger og er godt vant med å snakke med folk. Det var i stor grad Truls som styrte samtalen, som da følte som en samtale mellom lærer og elev, der jeg var eleven og Truls lærte meg om etableringen og AMJs første år i Norge og i Norden. På samme måte er det jeg som skriver oppgaven, og som religionshistoriker Bjørn Ola Tafjord påpeker er varsomhet et nøkkelord.²⁶ Gjennom feltarbeid, intervjuer og det man senere skriver utøver man en makt, derfor er kommunikasjon viktig. Jeg har underveis i arbeidet med innsamlingen av materialet og senere under etterarbeidet vært opptatt av å holde Truls oppdatert på hva slags retning og form oppgaven har tatt. Derfor har jeg sittet med en nedskrivningsmakt, da det er jeg som har avgjort hva som får plass i oppgaven og ikke. Igjen blir tillit sentralt: Truls må stole på at jeg

²⁴ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var*, 196

²⁵ Fønnealand, *Metode i religionsvitenskap*, 232

²⁶ Tafjord, Bjørn Ola, *Refleksjonar kring refleksivitet*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006, 252

bruker materialet slik jeg har sagt, og jeg må stole på det Truls forteller, og på samme tid være kildekritisk.

Refleksivitet og selvrefleksjon

Den gjensidige påvirkningen mellom informant og forsker kaller Tafjord for refleksivitet. Denne refleksiviteten er med på å forme både en selv, den en møter og det en møter og er derfor med på å avgjøre forskningens resultat.²⁷ Av den grunn er det viktig å erkjenne at informant og forsker, gjennom å påvirke hverandre, vil påvirke materialet. ”Refleksjon rundt refleksivitet” presenterer Tafjord som et av de fremste metodiske kravene innenfor religionshistorie.²⁸ Jeg har forsøkt å være bevisst på hvilke aspekter som har påvirket materialet og kunnskapsproduksjonen. Et eksempel på dette kan være at det informanten velger å presentere, kan være resultat av forskerens fremtoning. I denne sammenheng har det vært viktig for meg å finne en balanse i maktforholdet som ligger mellom informant og forsker, og jeg ønsket å skape en avslappet atmosfære basert på gjensidig tillit, trygghet og respekt.

Sosiologen Tove Thagaard skriver om det hun kaller et interaksjonistisk perspektiv. Dette innebærer at dersom forskeren er åpen med egne reaksjoner og synspunkter, og fortrolig slik informanten også er, vil dette være med på å utvikle en tillitsfull atmosfære.²⁹ I sammenheng med dette ønsket jeg i mine samtaler med Truls også å dele av meg selv. Jeg ønsket ikke å være en passiv deltaker, men heller dele mine ideer og tanker rundt det vi pratet om. Dette bidro etter min mening til å skape en åpen atmosfære.

Denne oppgaven hadde ikke latt seg gjennomføre på samme måte om det ikke var for Truls at er den personen han er. Jeg vil karakterisere han som åpen, raus, fleksibel og tillitsfull. Jeg vil påstå at vi raskt fant kjemien, og hadde det ikke vært for at vi kom så godt overens, ville det ikke ha blitt et like vellykket samarbeid. Våre samtaler har vært mange og lange, og de har hatt en naturlig flyt som ikke var låst til hverken et mønster eller en mal. Mer enn ofte har vi

²⁷ Tafjord, *Metode i religionsvitenskap*, 243

²⁸ *Ibid.*, 243-244

²⁹ Thagaard, Tove, *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*, 3. utg., Bergen: Fagbokforlaget, 2009, 88

sporet av temaet, men disse avsporingene mener jeg har ført til at samtalene våre har blitt desto mer fruktbare, fordi det skapte en tillitsfull og avslappet atmosfære. Disse avsporingene førte også til at det ikke var problematisk at vi hadde lange møter. Møtene våre varte gjerne over tre til fire timer, men vi flyttet ofte på oss underveis. Vanligvis møttes vi på biblioteket i moskeen, før vi avsluttet møtet med lunsj på bakeriet på Furuset-senteret.

Å få en oversikt

En del av arbeidet med å skaffe en oversikt over Truls og videre AMJ bestod i å bruke A-tekst for å søke etter avisartikler. Her gjorde jeg både vide, men også mer snevre, spesifikke søk, der jeg blant annet brukte søkeordene: ahmadiyya, ahmadiya, ahmadimuslim, ahmadiyyamuslimer, Truls Bølstad, Noor moské, Nor moské, Kamal Yousuf. I mitt søk fant jeg noen relevante artikler om Truls, blant annet skrevet av Vårt Land og Nettavisen. Søket mitt gjorde meg oppmerksom på at det er lite skrevet om AMJ, hvilket ga meg ytterligere motivasjon til å skrive oppgaven.

For å danne meg en oversikt over menighetens utvikling i medlemstall har jeg brukt årsrapporter og medlemslister jeg har fått tak i gjennom Truls. Det har enda ikke vært gitt en samlet talloversikt fra menighetens tidlige periode. I kapittel seks har jeg laget en tabell, der hensikten er å gi en fremstilling av medlemstallene i perioden fra menighetens etablering og frem til 1990-tallet. Tabellen vil gi et bilde og en oversikt over utviklingen i denne perioden. I oppgaven min referer jeg også til medlemstall som til tider kan virke ulogiske. Dette kommer av at medlemmer reiser mye frem og tilbake mellom Sverige, Danmark og Norge, som i sin tur fører til at tallene endrer seg.

Deltakende forsker

Jeg opplevde av jeg til stadighet ble en mer deltakende observatør underveis i mitt arbeid med å samle inn materiale. Truls inviterte meg på arrangementer han følte var relevante i forhold til oppgaven min. Jeg har blant annet observert fredagsbønn, blitt invitert med på foredrag på Kløfta, fått omvisning i moskeen på Frogner og deltatt på deres fredskonferanse i 2016. Min deltagelse på disse arrangementene ga meg et bedre innblikk i hvilken rolle Truls har innad i menigheten og hvordan han oppfattes av de andre medlemmene

Feltarbeid i byen man bor i

Å gjøre feltarbeid i byen man bor i har både fordeler og ulemper. Den store fordelen har vært at det har gitt meg mulighet til å drive feltarbeid over en lang periode. Truls og jeg hadde vårt første møte i november 2014 og vi fortsatte å møtes frem til mai 2016. Dette har gjort det mulig for meg å arbeide med empiri mellom samtalene våre. Feltarbeidet i egen by har også blitt påvirket av at både Truls og jeg har egne forpliktelser og ansvar i denne perioden. Den kanadiske religionshistoriker Janet Gunn påpeker at hvis en gjør feltarbeid i egen by, kan det gå lang tid mellom tiden man er i feltet, og som konsekvens av dette blir det vanskelig å bygge gode relasjoner.³⁰ For meg var dette ikke tilfelle, til tross for at det i blant kunne gå noen måneder mellom hver gang jeg så Truls. Etersom jeg forholdt meg til den samme informanten hele veien, knyttet vi likevel tette bånd. Feltarbeidet var periodevis intensivt med hyppige møter, særlig mot slutten, i motsetning til den første perioden der vi ikke traff hverandre like ofte.

Truls og jeg har til felles at vi begge er født og oppvokst i Oslo, og på denne måten deler vi mange av de samme referansene. For eksempel visste jeg om moskeen på Frogner på forhånd, og jeg kjente til moskeen på Furuset. På denne måten ble jeg raskt en insider. På samme tid er jeg hverken muslim eller en del av miljøet jeg prøvde å tilegne meg kunnskap om, og her forble jeg en outsider. Aldersforskjellen mellom Truls og meg gjorde også at jeg havnet utenfor da han kunne snakke om steder eller personer som var før min tid, og som jeg dermed ikke kjente til. Et eksempel på dette kunne være personer som advokat Theodor Broch, som var sentral da de første pakistanske arbeidsinnvandrere kom til Norge.

Antropolog Christine M. Jacobsen skriver angående sitt feltarbeid om unge muslimer i Norge at det å gjøre feltarbeid i egen by innebærer en kontinuerlig forhandling av ulike kategorier som insider og outsider, hjemme og forskningsfelt.³¹ Jeg hadde forskjellige roller i samtalene våre hele veien, og jeg vekslet mellom å være en insider og en outsider. Selv da jeg var i moskeen, der jeg ofte ble en outsider, ble jeg ofte en insider igjen så snart vi fant plassene våre på biblioteket, ettersom vi tilbrakte såpass mye tid der sammen at det ble en slags hjemmebane for oss begge. En av fordelene ved å være en outsider var under fredagsbønnen

³⁰ Janet Gunn, *On Thursdays We Worship the Banana Plant: Encountering Lived Hinduism in a Canadian Suburb*, i *Method and theory in the study of religion*, vol 21, 2009, 42

³¹ Christine M. Jacobsen, *Islamic Traditions and Muslim Youth in Norway*, Leiden: Brill, 2011, 48

og andre arrangementer i moskeen. Kvinnene har en egen avdeling i moskeen, og under bønner er de adskilt fra mennene i et eget rom der de følger bønner på TV-skjerm. Ettersom jeg ikke er et medlem av menigheten, men ansett som en gjest, fikk jeg likevel observere fra et gaalleri i moskeens bønnesal, fordi min rolle som gjest ”trumpfet” min rolle som kvinne.

3 Bakgrunnskapittel

For å lette lesingen har jeg i dette kapittelet valgt å ikke gjenta hele nettadressen hver gang jeg refererer til Ahmadiyya Muslim Jamaat sin offisielle hjemmeside, <http://www.alislam.org/>, eller den norske, <http://www.ahmadiyya.no/>.

Ahmadiyya Muslim Jamaat

Ahmadiyya Muslim Jamaat ble i 1889 grunnlagt av Hadhrat Mirza Ghulam Ahmad (d. 1908) i Qadian, India. Ghulam Ahmad hadde et ønske om å gjenopplive moral og åndelige verdier hos muslimer, og hevdet å være den utlovede messias.³² Hans krav om profetverdighet var kjernepunktet i konflikten med sunni-muslimer, men ble også et avgjørende punkt innad i gruppen. På begynnelsen av 1900-tallet splittet bevegelsen på grunn av uenighet knyttet til lederskap, og derfor har ahmadiyya-bevegelsen to fraksjoner.³³ Qadiani-grenen er kjent som den største fraksjonen, og kaller seg selv for Ahmadiyya Muslim Jamaat. Den andre grenen, The Lahore Ahmadiyya Movement betegnes som mer moderat fordi de forneker at Ghulam Ahmad gjorde krav på profettittelen. Qadiani-fraksjonen tok navnet sitt etter stedet Ghulam Ahmad ble født, og denne gruppen vektlegger hans rett til profetdømme, i motsetning til den andre gruppen som kun anser han som fornyer av islam, og ikke en profet. Den norske menigheten er tilknyttet Qadiani-fraksjonen.³⁴

I følge sine egne norske hjemmesider er Ahmadiyya på ingen måte noen ny religion, men hevder å vise islam i sin ”opprinnelige og rene form, uten de avleiringer som har bygget seg opp gjennom århundrer og som har skjemet og misformet islams lære”.³⁵ Ahmadiyya Muslim Jamaat ser på seg selv som en reformbevegelse i islam, og blir beskrevet som en av de mest aktive og kontroversielle bevegelsene i moderne islam.³⁶

³² Valentine, Simon R., *Islam and the Ahmadiyya Jama'at: History, Belief, Practice*, New York: Colombia University Press, 2008, 46

³³ Esposito, John L., *The Oxford Dictionary of Islam*, New York: Oxford University Press, 2003, 12

³⁴ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelseritualer – En migrasjonsstudie*, Ph.D.Avhandling, Universitetet i Oslo, 42-44

³⁵ ”Om oss”, <http://ahmadiyya.no/index.php/omamj norge/om-oss>

³⁶ Friedmann, *Yohanan Prophecy Continuous: Aspects of Ahmadi Religious Thought and its Medieval Background*, Berkley: University of California Press, 1989

Den utlovede messias

Ghulam Ahmad hevdet å være den utlovede reformator, en messias, hvis oppdrag først og fremst ville være å samle menneskeheten under én felles religion. Han kom fra en velstående slekt, som hadde mistet deler av sin makt både til sikker, og senere engelskmenn. I mange år studerte han lovtekster og kom i kontakt med flere kristne misjonærer. Etter sine studier deltok han i religiøse debatter i avisene, og i 1879 utga han boken ”Barahin-i-Ahmadiyy”.³⁷ Der argumenterer han blant annet for sin religiøse autoritet og hvordan islam bør fornyes. I denne boken fremstiller Ghulam Ahmad seg selv som nærmere Allah enn andre mennesker. Han hevder videre at Allah selv har talt direkte til han, og gitt han nye åpenbaringer.³⁸ Han annonserte i 1882 at Allah hadde utpekt han som både en fornyer av troen, messias og mahdi, hvilket skapte offentlige fordømmelser fra kjente muslimske lærde. Til tross for denne kritikken etablerte han sin egen menighet i 1901.³⁹ Ghulam Ahmad hentet også en tittel fra hadithlitteraturen, *muhaddath*, som betyr ”en som blir snakket til at Allah eller en av hans engler. Legitimeringen av sin religiøse autoritet gjennom en slik profetlignende status er hovedårsaken til konflikten mellom AMJ og ortodokse muslimske miljøer.⁴⁰

AMJ skriver på sin norske hjemmeside at Ghulam Ahmad hevdet å være den universelle frelserskikkelsen som alle verdensreligionene hadde profetert om, til tross for ulike navn og titler. I følge han ville det kun komme én slik reformator, og denne reformatoren ville være underordnet profeten Muhammad. For ahmadi-muslimene er Allahs profeter viktige, og de tror på alle hans profeter, som han har valgt ut for å overbringe hans budskap til mennesket. De fastholder at det finnes to typer profeter; de som bringer med seg ny lov, og de som ikke gjør det.⁴¹ Ghulam Ahmed mente selv at dette ikke stod i opposisjon til muslimenes tro på profeten Muhammad, nettopp fordi han hevdet å være en ikke-lovgivende profet.⁴² I følge AMJ strider ikke den ortodokse læren om Muhammad som den siste profet mot troen på

³⁷ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelsesritualer – en migrasjonsstudie*, 43

³⁸ Friedmann, Yohanan *Prophecy Continuous: Aspects of Ahmadi Religious Thought and its Medieval Background*, Berkeley: University of California Press, 1989, 4

³⁹ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelsesritualer – en migrasjonsstudie*, 42-43

⁴⁰ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelsesritualer – en migrasjonsstudie*, 43

⁴¹ Bjørbekk, Aisha E., *Islam – Ahmadiyya-bevegelsen*, i *Dette tror vi: et oppslagsverk over livssyns- og trossamfunn*, Rigmor Heistø (red.) Oslo: Libretto forlag, 1994, 88

⁴² Esposito, *The Oxford Dictionary of Islam*, 11

profetisk veiledning, og deres retorikk henviser til en *hadith*,⁴³ som forteller at Gud hvert århundre vil sende en fornyer av islam til det islamske fellesskapet, *ummah*.⁴⁴

Ahmadiyya-bevegelsen skriver på sin norske hjemmeside at Allah sendte Ghulam Ahmad, slik han også sendte Jesus, for å ende religiøse kriger og restituere rettferdighet og fred. Videre skriver de at han avviste kraftig all fanatisk form for religiøsitet, da dette ikke var islams sanne lære. Når det gjelder religionens plass i samfunnet mener AMJ at de er den eneste islamske organisasjon som støtter separasjon av moské og stat. Ghulam Ahmad lærte sine etterfølgere å beskytte helligheten ved både religion og regjering, og understrekte viktigheten av å være en rettferdig sjel, så vel som en lojal borger.⁴⁵

Islam: budskap om fred og samarbeid

Ahmadiyya-bevegelsen legger vekt på fred og samarbeid. På sin offisielle hjemmeside beskriver de seg selv som den ledende islamske organisasjonen når det gjelder kategorisk avvisning av terror i enhver form. Ahmad erklærte for over hundre år siden at ”*jihad* ved sverdet” har ingen plass i islam og lærte sine tilhengere å fremholde ”*jihad* ved pennen” for å forsvare islam.⁴⁶ AMJs medlemmer tror på en fredelig form for utbredelse av troen, og har etablert misjonssentre og moskeer, i tillegg til å produsere egen litteratur.⁴⁷ På sin norske hjemmeside skriver AMJ at de ”*oppmuntrer til dialog mellom ulike trosretninger, forsvarer islam gjennom argumentasjon og forsøker å rette misforståelser om islam i den vestlige verden*”.⁴⁸

Ahmad advarte mot irrasjonelle tolkninger av Koranen, skriver AMJ på sin norske hjemmeside. Han uttrykte ofte bekymring rundt uriktige anvendelser av islamsk lov, og rettighetene til Guds skapninger. Dette fortsetter å være en viktig sak for ahmadiyya-bevegelsen, som har et stort fokus på universelle menneskerettigheter og beskyttelse av minoriteter, særlig religiøse minoriteter. De tar avstand fra alle former vold og terrorisme i religionens navn. I følge nettsidene forfekter bevegelsen toleranse, forståelse, fred og

⁴³ Hadith er innen islam nedskrevne fortellinger om hva profeten Muhammed sa og gjorde, eller lot være å gjøre.

⁴⁴ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelsesritualer – en migrasjonsstudie*, 43

⁴⁵ Ahmadiyya Muslim Community, an overview”, <http://www.alislam.org/introduction/index.html>”

⁴⁶ Jihad oversettes ofte med hellig krig, men har flere betydninger i det islamske trosliv. I Koranen betegnes jihad både som fredelig innsats for islams sak, og dels krigføring eller væpnet forsvar av islams territorium.

⁴⁷ Esposito, *The Oxford Dictionary of Islam*, 11

⁴⁸ ”Om oss”, <http://ahmadiyya.no/index.php/omamjnorge/om-oss>

kjærlighet mellom troende blant alle religioner, og viser til et sitat fra Koranen; ”Det finnes ingen tvang i religionen.”⁴⁹

Som et ledd i arbeidet mot islamsk vekkelse, fortsatte ahmadiyya-bevegelsen å spre en lære med vekt på moderasjon og nøkternhet. Dette ble møtt med motstand i flere deler av den muslimske verden, i følge deres offisielle hjemmeside. Ahmadi-muslimer selv identifiserer seg som sunni-muslimer, men er ikke akseptert som dette av ortodokse muslimske miljøer.⁵⁰

På grunn av sin tro er ahmadi-muslimene en forfulgt minoritet. Pakistan er i dag det landet som går hardest ut mot AMJ, og i 1974 erklærte den pakistanske nasjonalforsamlingen dem for ikke-muslimer. Ti år senere, i 1984, forbød den pakistanske generalen Zia ul-Haq ahmadi-muslimene retten til å praktisere sin tro.⁵¹ Dette innebærer blant annet at ahmadi-muslimer ikke har lov til å kalle seg muslimer, kalle sine menighetshus for moskeer eller reise til Mekka på pilegrimsferd. I Amnesty Internationals rapport for år 2000 er det ahmadi-muslimer som hyppigst blir dømt for brudd for blasfemiloven i Pakistan.⁵² Brudd på disse nye lovene fikk svært strenge konsekvenser som konfiskering av land eller eiendom, lange fengselsstraffer og i sjeldne tilfeller dødsstraff.⁵³

Kalifatet

Ahmadiyya-bevegelsen er et verdensomspennende felleskap med omkring ti millioner medlemmer.⁵⁴ Opprinnelig var bevegelsens hovedsete å finne i Rabwah, Pakistan, men som konsekvens av forfølgelser og vanskeligheter har svært mange av ahmadi-muslimene forlatt landet.⁵⁵ I dag har AMJ derfor to hovedkvarter, det ene i Rabwah og det andre i London i Storbritannia.⁵⁶

⁴⁹ ”Ahmadiyya bevegelsen i islam”, <http://ahmadiyya.no/index.php/velkommen-til-nettsiden/661-ahmadiyya-bevegelsen-i-islam>

⁵⁰ An Na'im, Abdullahi A., *Islamic Law in a Changing World: A Global Resource Book*, London: Zed Books, 2002, 230

⁵¹ Bjørbekk, Aisha E., *Dette tror vi*, 90

⁵² Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelseritualer – en migrasjonsstudie*, 44

⁵³ Bjørbekk, Aisha E., *Dette tror vi*, 90

⁵⁴ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelseritualer – en migrasjonsstudie*, 44

⁵⁵ Bjørbekk, Aisha E., *Dette tror vi*, 87

⁵⁶ Esposito, *The Oxford Dictionary of Islam*, 12

Kalifatet er i AMJ det høyeste embetet. Kalifen er menighetens åndelige overhode, og velges for livstid. Rundt 6-700 personer, deriblant amirer og imamer og andre sentrale figurer fra ulike land, har stemmerett når en ny kalif skal velges.⁵⁷ Slik som profeten Muhammad ble etterfulgt av Abu Bakr, Umar, Utman og Ali, ble Ahmad etterfulgt av Hadhrat Nooruddin, Hadhrat Mahmood Ahmad, Hadhrat Nasir Ahmad og Hadhrat Tahir Ahmad. Den nåværende kalifen, Hadhrat Masroor Ahmad ble valgt i 2003.

Kalifene i AMJ bærer samme tittel som deres grunnlegger, Kalifatul Masih. På sin offisielle hjemmeside skriver AMJ at kalifatet er den viktigste institusjonen i islam. Bevegelsen forfekter en tro om at kun åndelig etterfølgerskap kan opprettholde islams sanne verdier og forene menneskeheten og skriver på sin offisielle hjemmeside at de fem åndelige lederne har lyktes med dette siden Ahmads bortgang i 1908. I følge AMJ er en kalif er oppnevnt av Gud gjennom hans guddommelige veiledning:

*"Just as Allah appoints a Prophet, it is He who appoints a Khalifa as well. He chooses the person who is most eligible to become a Khalifa, and guides a group of pious believers into manifesting His Will through a process of selection of the Khalifa. Thus, it may apparently seem that the Khalifa is chosen by a group of pious people, but it is in fact the Will of Allah that guides their faculties into choosing the Khalifa of His Choice. Once a Khalifa is selected, he remains a Khalifa for the rest of his life as a living testament to Divine Will."*⁵⁸

Jesus i AMJ

Synet på Jesus skiller ahmadi-muslimere fra andre muslimer. I likhet med de kristne, venter andre muslimer på at Jesus skal returnere fra himmelen i egen person. De hevder at dette er fordi Jesus ble hentet opp dit levende, og dermed vil gjenoppstå. Ahmadi-muslimene på den andre siden, mener Jesus døde en naturlig død. Da han var i en tilstand tilsvarende koma eller bevisstløshet reddet Gud han på korset.⁵⁹ Som konsekvens av omsorgsfull pleie fra sine nærmeste tilhengere, hevder AMJ at han overlevde denne korsfestelsen, for så å forlate Israel og fortsette sitt frelsesarbeid. Han skulle frelse *"de fortapte får av Israels hus"*, de ti stammene som levde utenfor Israel⁶⁰. I følge AMJ fortsatte Jesus å virke som profet i mange år, før han døde i Kashmir, der graven hans befinner seg i dag. Ettersom han døde en naturlig

⁵⁷ Valentine, Simon R., *Islam and the Ahmadiyya Jama'at: History, Belief, Practice*, 81

⁵⁸ "About Khilafat", <https://www.alislam.org/topics/khilafat/about-khilafat.html>

⁵⁹ Bjørbekk, Aisha E., *Dette tror vi*, 90

⁶⁰ Bjørbekk, Aisha E., *Dette tror vi*, 90

død, vil han heller ikke kunne gjenoppstå. Gud utvalgte Mirza Ghulam Ahmad til å være hele denne verdens messias.⁶¹

Sterk misjonsvirksomhet

Den utlovede messias har som oppgave å bringe islam tilbake. AMJ legger vekt på at Muhammad har sagt at når islamsk tro og gudsfrykt mister sitt sanne innhold, vil messias fremstå. Han skal gjenopprette det som har gått tapt, og samle verden under islam. Kalifen og hans menighet skal arbeide for dette.⁶² Denne vekten på misjonsvirksomhet skiller AMJ fra andre muslimer, og de anser det som sin største oppgave å overbringe det sanne islam til menneskene. I Rabwah, bevegelsens tidligere hovedsete, utdannes det årlig mange misjonærer som sendes ut til hele verden.⁶³ Bevegelsens vekt på misjonering fremheves også i Cora Alexa Døvings doktorgrad om norsk-pakistanske begravelseritualer fra 2005. Døving skriver at under hennes intervjuer med ahmadi-muslimer ble deres syn på seg selv som formidlere av riktig islam understreket av flere, noe som aldri forekom i samtale med sunni-muslimer. En av medlemmene Døving har intervjuet uttaler at man som ahmadi-muslim må formidle riktig islam og at det er hensikten med at ahmadi-muslimer finnes.⁶⁴

Kamal Yousuf – Ahmadiyya-bevegelsens første misjonær i Skandinavia

I 1956 kom Kamal Yousuf til Sverige for å fungere som ahmadiyya-bevegelsens misjonær i Skandinavia. Han forteller at han på forhånd hadde tatt noen små kurs i dansk, men at han hverken kunne språket eller hadde særlig mye penger. Bevegelsen var på denne tiden fattig, og Yousuf, som da var i midten av tyveårene, leide rom hos forskjellige familier. Han forteller videre at det var heller ikke lett å være utlending på den tiden. Det tok lang tid å få venner, og det første året lyktes han hverken i å få venner eller konvertere noen. Når jeg spør om han følte seg ensom svarer han med et smil om munnen at han ”*by nature prefer to be alone*”.⁶⁵

⁶¹ Ibid., 90-91

⁶² Ibid., 90

⁶³ Ibid., 90

⁶⁴ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelseritualer – en migrasjonsstudie*, 45

⁶⁵ Intervju med Kamal Yousuf, 17. februar 2016

Misjonsarbeidet til Kamal Yousuf var i liten grad vellykket de første årene. I et brev til Truls fra 23. mars 1957 uttrykker også Kamal Yousuf sin frustrasjon til Truls. Han har på denne tiden vært omkring ett år i Skandinavia, og skriver følgende:

“I need your help in my mission. I know you are working very hard voluntarily, but we need more some new muslim. Try to encourage who is interested in islam to embrace the islam soon. Only to show interest is not good until they believe and accept it.”⁶⁶

Da Yousuf en periode tjenestegjorde andre steder, overtok Masud Ahmad som misjonær i København, med ansvar for hele Skandinavia. I et brev til Ahmad fra 1962 reflekterer Truls selv rundt årsakene til at Yousuf lenge drev misjonsarbeid uten suksess. Han tror det ligger fire årsaker til grunn:

“I can never remember dates, but I guess it was during autumn 1958 Kamal came to Norway. For a long time he worked hard but hardly with success. Of four main reasons:

- 1. Because he did not know Norwegian.*
- 2. Because he had no money to print pamphlets, arrange meetings and make advertisements.*
- 3. Because Norwegians dislike all new, and many of them hate Islam or fear it because of Christian propagation against Islam.*
- 4. Because I did not help him enough. I worked and studied at that time, and when evening came I never had powers to work for Islam, at least not enough.”⁶⁷*

Truls skriver i samme brev at han også ofte klandrer seg selv og sin egen innsats. Truls legger videre til at Yousuf arbeidet hardt for å lære seg norsk. Han påpeker også at i Norge var engelskkunnskapene rundt 1960-tallet langt levere blant nordmenn enn hva de er i dag, og at mange gikk ut folkeskolen uten å ha lært engelsk.⁶⁸ Truls skriver videre at de hadde imidlertid en viss suksess, det var noen interesserte nordmenn. En ung mann var interessert i islam og kom på noen møter. Han tilsluttet seg menigheten og signerte *baiyat*, men forlot den igjen ett år senere.⁶⁹ En annen mann konverterte også, og Truls utdyper: ” (...) *and he is the only one*

⁶⁶ Brev til Truls fra Kamal Yousuf, 23. mars 1957

⁶⁷ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 1. oktober 1962

⁶⁸ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 10. oktober 1962

⁶⁹ På sine egne nettsider skriver menigheten at ”*baiyat (opptagelse)*” er et skjema bestående av ti betingelser som må undertegnes av vedkommende som ønsker å bli ahmadi-muslim. De ti betingelsene for bayiat er uformet av Hadhrat Mirza Ghulam Ahmad, som ahmadiyya-bevegelsen regner som sin grunnlegger.
<http://ahmadiyya.no/filer/Baiyat-banner.pdf>

who is still moslem of those four I have mentioned till now". Truls skriver videre at denne mannen er i 40-årene, og er bosatt i Oslo. Han har en lederstilling på en fabrikk, er gift og har to barn.⁷⁰

Yousuf veksler mellom å bo i Gøteborg, København og Oslo. I dag er han bosatt i Oslo, og har fortsatt verv i menigheten. Yousuf og Truls utvikler et nært vennskap, og i våre samtaler nevner Truls ofte at Yousuf har betydd svært mye for han opp gjennom årene. I det daglige arbeidet for menigheten måtte imidlertid Truls også gjøre mye på egenhånd.

⁷⁰ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 10. oktober 1962

4 Konverteringsfortellingen

Norske konvertitter

Det føres ingen statistikk over menneskers trostilhørighet i Norge, men likevel formoder forskere at det lever over 200 000 muslimer i Norge i dag.⁷¹ Av minoritetsreligioner i Norge er islam størst. De fleste av muslimene bor i Oslo, og tall fra Statistisk Sentralbyrå i 2009 viser at flertallet av disse er muslimer med røtter i Pakistan, noe som knyttes til arbeidsinnvandringen på 1970- og 80-tallet.⁷² I følge Kari Vogt har konverteringer til islam i hovedsak vært i tilknytning til ekteskap, men hun trekker også frem at stadig flere ”kameratkonverteringer” finner sted, samtidig som at det er ofte unge mennesker som konverterer. Dette har sammenheng med at det er flere muslimer i Norge enn tidligere, og at ungdom er på søken, i følge islam-forsker Anne Sofie Roald. Hun anslår at omkring 3000 nordmenn har konvertert til islam.⁷³ Én konverteringsfortelling skiller seg ut, og fant sted allerede på 1950-tallet.

Leseglede

Hvorfor konverterte Truls Bølstad til islam? Han forteller at det var en trosopplevelse som var et resultat av ”nærmest desperat leting”.⁷⁴ Da Truls konverterte til islam i 1957 var han femten år. Han trekker frem at det kan kobles opp mot puberteten, og at han begynte å tenke at det ikke er lenger er nok med å bare være, han begynte å lure på *hvorfor*. Slik Truls husker det, kan mye takkes hans enorme leseglede. Han var omtrent fjorten år da han begynte å lese masse om blant annet kristendommen; ”bibelen og salmevers, antroposofi, den lutherske læren og katolisismen”. I følge Truls var islam en fjern religion:

”(...)om man gjorde noe rart så ble man katolikk eller eventuelt antroposof. Men jeg leste altså, og jeg slet jo med treenighetsbegrepet, som jo mange gjør. Det var vel først og fremst der jeg begynte å gruble tror jeg”.⁷⁵

⁷¹ ”Flere nordmenn konverterer til islam”, NRK, <http://www.nrk.no/norge/flere-nordmenn-konverterer-til-islam-1.12398410>, lest 10.02.16

⁷² Cora Alexa Døving, Religionspluralisme. Religion, migrasjon og integrering, Norges forskningsråd, 2010

⁷³ ”Flere nordmenn konverterer til islam”, NRK, <http://www.nrk.no/norge/flere-nordmenn-konverterer-til-islam-1.12398410>, lest 10.02.16

⁷⁴ Lindekleiv, Heidi Marie, ”Allahs nordmenn”, Vårt Land, 26. januar 2015 <http://www.vl.no/2.615/allahs-nordmenn-1.312833>

⁷⁵ Intervju med Truls, 5. september 2015

Han fortsatte å lese, om den katolske kirke, og mange andre religiøse retninger. Han leste alt han kommer over av religiøse bøker og skrifter, og deltok på møter og arrangementer.⁷⁶ Han leste om hinduisme og buddhisme, og lærte om bahai, som var kommet til Norge på 1930-tallet, og til slutt kommer han over islam:

*”Sist var det muhammedanismen, som da var noe merkelig jeg hadde negative forestillinger om. Jeg var ikke redd. Ikke den gang. Men altså nå skjønner jeg at folk er redde, med IS-gjengen og sånt. Men den gangen så lå ikke frykten der.. Det var kolonitid. Og det var alle ”de andre borti der”. Og blant disse der, så var det disse muhammedanerne. (...) Muhammed skulle gjenfødes av en mann. Det var sånne historier som gikk. Husker første gang jeg fortalte det til en muslim, så lurte de på hvor tjukk i huet jeg var”.*⁷⁷

Truls forteller at han husker at da de på skolen lærte de at middelalderen var mørk, og som et eksempel på dette trekker han frem en anekdote de leste. Den handlet om middelalderens lærde som ville vite hvor mange tenner en hest hadde, og da spurte de hverandre: *”hva har Aristoteles skrevet om dette?”*, men ingen tenkte på å gå bort til hesten for selv og telle. Kombinasjonen av dette, en interesse for historie, og et ønske om å forstå denne *”teite muhammedanismen”* førte til at Truls begynte å lese alt han kommer over av islamske tekster. Han ønsket å ikke bare lese om det som var skrevet av *”nordmenn som ikke vet noe om det, som ikke skjønner noen ting, eller som ikke er fagfolk. Men hva sier de sjøl da? Nå må jeg ikke være like dum sin disse middelalderens lærde”*.⁷⁸

Kamerat-konvertering

En klassekamerat av Truls er selv interessert i religion, og har fått adressen til Kamal Yousuf, som var utsendt fra ahmadiyya-bevegelsen i Pakistan som misjonær i Skandinavia. I tillegg fantes det en svensk konvertitt i Sverige, som Truls fikk adressen til. Truls hadde mange spørsmål, og han beskriver prosessen rundt brevvekslingen som forventningsfull og spennende. I 1956 konverterer klassekameraten og en venn av han. Og så konverterer Truls. Selve øyeblikket husker han ikke, Truls forklarer:

⁷⁶ Intervju med Truls, 5. september 2015

⁷⁷ Intervju med Truls, 5. september 2015

⁷⁸ Intervju med Truls, 5. september 2015

*”Jeg husker at jeg sendte inn et skjema. Det var jo egentlig det det dreide seg om. Jeg kan ikke huske at jeg satt sammen med de to andre da jeg gjorde det. Tok det dramatiske skrittet og fylte ut, og gikk til postkassen og puttet i postkassen, det var jo et spesielt øyeblikk selvfølgelig”.*⁷⁹

Truls skriver til meg i en e-post at signeringen av *baiyat*, som skjemaet kalles, er ekstra viktig for ahmadi-muslimene. Han regner selv datoen han sendte inn sitt skjema, 2. februar 1957, som sin omvendelsesdato.⁸⁰ Han skriver videre at han fikk et bekreftende brev i svar fra den andre kalifen, datert 19. mars 1957.⁸¹

Truls forteller at han konverterte fordi han tenkte at *”ja, jeg tror at det er én Gud, den følelsen hadde jeg jo hatt bestandig”*. Profeten Muhammed hadde han også lest mye om på norsk, og det meste han kom over var negativt. Truls trekker blant annet frem en bok kalt *”Krigerprofeten”* av Gunnar Melbø. Det meste Truls hadde lest beskrev en grusom profet som var interessert i damer og tvangsomvendning.⁸² I følge Truls er dette bunnet i misoppfatninger:

*”Jeg tenkte at jeg tror ikke han var en så grusom fyr likevel. Og for meg så var det nok sånn at møtet, alt jeg leste om han og hans liv og den ekstremt enkle måten han levde på (...), makten han hadde - han hadde jo den totale makten og levde et ekstremt enkelt liv. Og jeg tenkte at en sånn person, han må ha hatt en sterk opplevelse. Jeg tror ham som menneske når han sier at han har mottatt en åpenbaring. Jeg tror ham. Og da har du egentlig trosbekjennelsen: det er én Gud, Muhammad er Allahs profet”.*⁸³

De tre kameratene sa den islamske trosbekjennelsen ovenfor hverandre, men Truls husker ikke denne delen konkret. Han legger til at han ser på denne islamske tradisjonen som innviklet og om man strekker det langt nok er det *”nærmest absurd”*. Truls utdyper lattermildt:

*”Ja, da gjorde vi jo det ovenfor hverandre. Man sier jo at man må si det i nærvær av to vitner. Og det blir for meg helt tullete fordi da Muhammad stod fram som profet, at noen da skulle si at ”dette tror jeg på”, da var det jo bare én å si det til, det var jo ikke to andre troende. Så det blir for meg nærmest sånn absurd, å strekke det for langt. Er det ikke noen andre, er man ikke muslim fordi det ikke er mange nok andre troende som hører at du sier trosbekjennelsen på arabisk. Da kan du jo si at da den første av oss konverterte, Rune, da var ingen av oss andre muslimer, så da ble ikke han muslim da?”*⁸⁴

⁷⁹ Intervju med Truls, 4. mars 2016

⁸⁰ Se kapittelets siste side for kopi av brevet.

⁸¹ E-post fra Truls til meg, 6. mai 2016.

⁸² Intervju med Truls, 5. september 2015

⁸³ Intervju med Truls, 5. september 2015

⁸⁴ Intervju med Truls, 4. mars 2016

Selve signeringen av *baiyat* var svært viktig for Truls. Både han og hans to kamerater signerte på ulike tidspunkter. Dette skriver Truls til Masud Ahmad, en nyankommen misjonær for Skandinavia, i et brev til han fra 1962:

*“During autumn 1956 my friend signed the bai’at. A friend of him signed bai’at some time in February 1957, and I did the same a few days later. After a few months, however, they lost their interest for Islam, but thanks to Allah I still felt that my new faith was the truth. It was very clear that my knowledge of Islam was too poor, but fortunately I could write to Kamal and Mahmud, and during this difficult time they helped me a lot”.*⁸⁵

I det samme brevet beskriver Truls mer omfattende hvordan han opplevde konverteringsperioden, og hvor viktig kontakten med Kamal Yousuf og den svenske konvertitten Mahmud Eriksson var:

*“Let me begin with the beginning. The autumn 1956 Kamal Yousuf arrived at Sweden. A friend of mine got his address, and wrote to him. This friend made me interested in Islam, and gave me the address of Kamal. I at once wrote to him, and from him I got the address of Mahmud Eriksson in Stockholm. I wrote regularly to Kamal and Mahmud, and most of what I learnt about Islam at that time, I learnt from their friendly letters.”*⁸⁶

Norges første islamske menighet

De tre kameratene danner en menighet som får navnet Islams Ahmadiyya-bevegelse i Norge.⁸⁷ På denne tiden er det ingen andre muslimer i Norge⁸⁸:

*”det var nettopp det, det fantes ikke! Og vi trodde selv at vi har de første ahmadi-muslimene. Vi trodde aldri at vi var de første muslimene. Fordi jeg tenkte at altså, en ting var at jeg hadde jo lest såpass mye historie at jeg visste jo at vikingene hadde drevet der nede, med Sigurd Jorsalfarer og hele pakka (...). Men av folk vi har navn på, vi trodde altså at vi var av de første ahmadi-muslimene, men så er det senere vi oppdager to norske kvinner som har konvertert da”.*⁸⁹

⁸⁵ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 10. oktober 1962

⁸⁶ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 10. oktober 1962

⁸⁷ Intervju med Truls, 5. september 2015

⁸⁸ I en e-post til meg skriver Truls senere at han ved en tilfeldighet, på en reise til Rabwah i 1974, fikk vite at det var to norske kvinner som hadde konvertert til islam på 1920-tallet. Han forteller at han på et arrangement i Rabwah ble sittende ved siden av Qureshi Muhammad Hanif Qamar Alavi, som viste Truls noen album med bilder, der det blant annet var et bilde med teksten: *Miss Ella Louise Roed (Rasheeda) (Our first Convert from Norway)*. Hva som skjedde videre med disse to kvinnene, og den andre norske kvinnens navn er uvisst.

⁸⁹ Intervju med Truls, 5. september 2015

Truls og kameratene ble de første som dannet en islamsk menighet i Norge. Dette betydde ikke at de visste hvordan man skulle være muslimer, og Truls forteller at de ikke visste hvordan de skulle be. Da Kamal Yousuf kom på besøk til Oslo noen måneder senere kunne han vise dem, og lattermildt forteller Truls at husker at han tenkte ”åja, er det sånn det er!”⁹⁰

Nettopp på grunn av mangelen på kunnskap og hvor få de var, ble det fellesskapet mellom de norske, danske og svenske medlemmene viktig. For Truls var islam skandinavisk; ”*fritt for persiske tepper eller arabisk folkemusikk*”.⁹¹ Truls forteller at han hadde, i likhet med de fleste konvertitter, en enorm glede og en tanke om at ”*Nå skal vi vise dem! En innbiller seg at snart vil alle andre se deg også, og vi hadde jo den tanken om at etterhvert ville folk komme*”.⁹²

Da Kamal Yousuf, ahmadiyya-bevegelsens utsendte misjonær fra Pakistan, ble flyttet fra Sverige til Norge i 1959 var det i følge Truls antagelig to årsaker til dette. Bevegelsen hadde en svært dyktig svenske, slik at det følte mindre nødvendig å ha Kamal Yousuf i Sverige. Den andre årsaken var at det var rimeligere å bo i Norge. I denne perioden fikk de noen medlemmer, men de forsvant igjen, noe Truls hevder det først og fremst skyldtes press fra ektefeller.⁹³

I brevet til Masud Ahmad fra 1962 skriver Truls også litt om seg selv, med et ønske om å gi Ahmad et inntrykk av hvem han er. Til tross for å kun være 21 år, skriver han, har han vært muslim i fem og et halvt år. I denne perioden har han vært menighetens sekretær, med et lite opphold.⁹⁴ Han skriver videre at han var 18 år da han ble ferdig med gymnasiet, og begynte å studere. Deretter skriver han at han tjenestegjorde i militæret, hvor han ble sersjant, men at han fremdeles ønsket å spare opp nok penger til at han kan dra til Pakistan for å gå på misjonsskolen der.⁹⁵

⁹⁰ Intervju med Truls, 5. september 2015

⁹¹ Intervju med Truls, 5. september 2015

⁹² Intervju med Truls, 5. september 2015

⁹³ Intervju med Truls, 5. september 2015

⁹⁴ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 10. oktober 1962

⁹⁵ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 10. oktober 1962

Posten

Truls forteller at posten spilte en sentral rolle for ham i denne perioden, og påpeker at dette var en tid der de ikke hadde telefon, annet enn telefonkiosken, som videre var tilgjengelig for alle menneskene i området han bodde.⁹⁶

”Så det var jo hele tiden det at man sendte et brev. Hver gang sendte jeg brev med spørsmål, og så puttet i posten – veldig sånn spesiell eller sånn konkret handling. Man sitter å skriver, og så putter det i konvolutt, finner fram frimerke og går av gårde og putter det i postkassen og har en sånn egen glede i det det puttes i postkassen, for da tenker jeg at nå går det noen dager og så får jeg et svar. Jeg husker den der å åpne, ”er det svar i dag?”, selve den spenningen. Så det sitter i meg enda altså, som en spesiell opplevelse. Og så gleden da! Og tilsvarende, med dette å sende det av gårde og så da, den dagen det kom.”⁹⁷

Hvorfor islam?

I et brev til en kvinne som ønsker å vite mer om islam skriver Truls sin egen historie. Han skriver at han forstår at mange lurer på hvordan han kunne bli muslim som 16-åring, og at ettersom han har blitt eldre ofte selv har tenkt på det samme. Det at mange var skeptiske til hans valg av religion kunne han godt forstå, men han skriver videre at han ikke visste hva annet han kunne gjøre, da han følte at islam var det eneste riktige for han.⁹⁸ Han legger ytterligere til at gjennom sine studier av religion hadde han kommet frem til at de ikke var menneskeverk, men at spørsmålet som dukket opp var:

”Hvorfor så mange ulike religioner? Islam er etter min mening den eneste som gir klart svar på dette spørsmålet. For en som har kjennskap til kristendommen, er Muhammad det eneste naturlige svar på profetiene i 5. Mosebok 18:18, Joh. 14:26, Joh. 16:7-14 og flere. Til dette kommer at islam er den eneste levende religion, en religion som til stadighet viser verden indikasjoner på Guds eksistens”.⁹⁹

Videre understreker han i brevet at kalifen, bevegelsens overhode har brakt mange profetier som har gått i oppfyllelse allerede. Et annet argument som Truls anser som tungtveiende er at koranen, i motsetning til buddhistiske, hinduistiske, kristne eller andre religiøse tekster, er forblitt uforandret siden åpenbaringen fant sted. Han poengterer videre at det er vanskelig for ham å skille mellom de tankene han hadde da han ble muslim, fra de argumentene som

⁹⁶ Intervju med Truls, 4. mars 2016

⁹⁷ Intervju med Truls, 4. mars 2016

⁹⁸ Brev fra Truls til Anne Grete Hareide, 5. november 1968

⁹⁹ Brev fra Truls til Anne Grete Hareide, 5. november 1968

fremstår som viktigst for han i dag, og sier at for å avslutte temaet kort: *”Jeg trodde at noe var sant, og jeg tok konsekvensen av det”*.¹⁰⁰ Han påpeker også i brevet at han er klar over at en som velger livssyn i ung alder står i fare for å låse seg fast. Det var av denne årsak senere valgte å studere religionshistorie, forteller han, at i 1966 var han en av svært få studenter som valgte mellomfag i nettopp dette faget. I samme brev skriver han: *”Å følge med i alt, er selvfølgelig umulig, men det viktigste i denne forbindelse tror jeg er at man har vilje til å forsøke å fornye seg, og redsel for å stivne”*.¹⁰¹

Noor Ahmad

Først da Truls hadde konvertert begynte brevvekslingen med Kamal Yousuf. Truls forteller meg at han ikke husker hvem han først fikk navnet av. I ett av de tidligste brevene fra mitt kildemateriale skriver Kamal Yousuf til Truls i 1957: *”I suggest NOOR AHMED as your name”*.¹⁰² På spørsmål om navnet betyr mye for Truls, svarer han at han synes det er vanskelig å svare på:

*”Akkurat dette her er litt sånn vrient, for man går liksom inn i dette her, hvorfor i all verden skal man sette et nytt navn på en person. Men dette er vel en tradisjon som også de kristne brukte (...) så det er vel den tradisjonen. Jeg fikk det navnet. Og for meg betyr det jo noe både fordi det betydde jo en markering av et skifte, og så er jeg jo vant til at det blir brukt. For i menigheten så er det jo det navnet som er blitt brukt. Det er jo ingen som sier Truls til meg. Ingen. Det er jo noen som vet det, for all del, og jeg bruker jo begge navnene. Men jeg kan ikke (...) om det har skjedd en av femten tusen ganger eller noe sånt, men ellers, det er Noor. Eller de bruker høflighetsform, Noor Sahib sier de. Og jeg liker navnet, jeg synes det er et veldig fint navn. Det betyr jo lys. Så det er, på den måten så er jeg jo glad i navnet, ja jeg synes det er noe fint og vennlig.”*¹⁰³

Mange spørsmål – men hvordan få svar?

En av utfordringene Truls og hans kamerater stod ovenfor, var hvordan de skulle få svar på sine spørsmål om islam. Han understreker at det på denne tiden nesten ikke fantes litteratur om islam, selv ikke på universitetsbiblioteket.¹⁰⁴ Det var ikke bare Truls og kameratene som hadde spørsmål om islam. I stor grad var familie og venner også svært nysgjerrige, og skulle fortelle hvor *”dumt og tullete”* det var. Truls forklarer selv om han ikke visste mye om islam

¹⁰⁰ Brev fra Truls til Anne Grete Hareide, 5. november 1968

¹⁰¹ Brev fra Truls til Anne Grete Hareide, 5. november 1968

¹⁰² Brev fra Kamal Yousuf til Truls, 20.mars 1957

¹⁰³ Intervju med Truls, 4. mars 2016

¹⁰⁴ Intervju med Truls, 5. september 2015

på den tiden, visste han noe, ”om alkohol og svinekjøtt og flere koner”. For ham var dette uinteressant. Gudstroen, troen på en profet og trosbekjennelsen var det som var grunnleggende og viktig, forteller han.¹⁰⁵

*”Og det var jo gudstroen som var viktig. Og så kommer jo da spørsmålene strømmende på, kanskje noen fra meg selv etterhvert. Det husker jeg ikke nå. Men iallfall i stor grad, det er klassekamerater, det er familie, og det er, ikke sant, alle mulige skal fortelle meg hvor dumt og tullete dette her er, og noen av ren nysgjerrighet, det tror jeg nok absolutt også.”*¹⁰⁶

I et intervju med Nettavisen forteller Truls at moren reagerte relativt negativt på konverteringen. Han legger til at det er noe han selv kan forstå, og begrunner morens negativitet med en bekymring for hvordan det ville gå med Truls senere i livet. Han beskriver faren som mer forståelsesfull, som selv hadde vært søkende som ung.¹⁰⁷

En herdingsprosess

I et intervju gjort med Vårt Land i 2015 forteller Truls at han ikke ble mobbet for sin religiøse overbevisning. Han beskriver den første tiden som en herdingsprosess, der han hver dag fikk spørsmål sin tro på skolen. Han utdyper:

*”Og jeg har etterpå tenkt at når du er under et slikt stadig press for det du står for, så går det enten i oppløsning, eller så blir du herdet. Hos meg befestet dette troen. Fordi jeg måtte spørre meg selv hver dag: tror jeg virkelig på dette her, eller er det tull?”*¹⁰⁸

Han forteller videre at han aldri har opplevd noen dramatisk troskrise, og at han har spurt seg selv om hvorfor. Han tror det kan ha sammenheng med det faktum at han lenge var den eneste norske muslimeren i Norge, og at han i lengre perioder var alene om sin tro på islam. Hver dag måtte han ”parere angrep eller spørsmål, forklare, forsvare og begrunne”.¹⁰⁹ Å bli utsatt for

¹⁰⁵ Intervju med Truls, 5. september 2015

¹⁰⁶ Intervju med Truls, 19. november 2015

¹⁰⁷ Lepperød, Trond, ”Han er Norges første muslim”, *Nettavisen*, lest 14. oktober 2015

<http://www.nettavisen.no/nyheter/3517814.html>

¹⁰⁸ Lindekleiv, Heidi Marie, ”Allahs nordmenn”, *Vårt Land*, 26. januar 2015

<http://www.vl.no/2.615/allahs-nordmenn-1.312833>

¹⁰⁹ Torill M. Skuseth, ”Islam er min basis”, Intervju i *Budstikka*, 19. mars 1998

et så voldsomt press så tidlig gjør at det blir enklere å gå i stykker, men om du tåler det, blir man i følge Truls ”herdet som stålet, og troen styrket”.¹¹⁰

Truls følte ofte at spørsmålene han ble stilt, var problemstillinger som ikke egentlig betydde særlig mye for ham personlig fordi for han var det enkelt; hadde Muhammad sagt det, eller det stod i Koranen var det sånn det var. Han forklarer at dette imidlertid ikke var godt nok svar for ”alle de som dundret løs”.¹¹¹ Han mener å huske at mange av brevene han sendte, med spørsmål og problemstillinger, ble sendt nettopp fordi han møtte spørsmål som han selv ikke greide å svare på. I denne perioden kjente Truls seg ofte ensom, noe han selv mener er forståelig ettersom han valgte noe så spesielt. Hans to kamerater som også konverterte forlot islam etter relativt kort tid, og det følte ekstra tungt for ham.¹¹²

Aktiv islam

Truls forteller at noe av det første han og kameratene gjør sammen som menighet er å lage en pamflett, kalt *Hva er islam?*. Denne er opprinnelig skrevet på tysk, senere oversatt til svensk og Truls og kameratene oversetter den til norsk. Truls forklarer videre at dette ble sendt til Sverige, der lederen for menigheten, Gunnar Mahmud Eriksson, stensilerte pamflettene og sendte de tilbake til en av Truls sine kamerater. Slik settes alt i gang i 1958, forteller han. Ikke lenge etter blir Truls sin kamerat, Rune, borte, uten at Truls vet hvorfor. De sees fortsatt da de går i samme klasse, men han ville ikke lenger ha noe med hverken islam eller Truls å gjøre.¹¹³ Dette forklarer Truls som særlig tungt:

”Det var litt spesielt sterkt, for vi var jo venner i tillegg til religionen. Det er som om jeg ikke er der. For da forsvinner han andre også. For det er helt klart at det er Rune som er vårt forbindelsespunkt. Og da følte jeg meg relativt ensom kan du si.”¹¹⁴

Truls forklarer at ikke lenge etter etableringen av menigheten, begynte Eriksson å utgi et lite hefte som fikk navnet *aktiv islam*.¹¹⁵ Første utgave av *aktiv islam* ble utgitt i 1959, og bestod

¹¹⁰ Torill M. Skuseth, ”Islam er min basis”, Intervju i Budstikka, 19. mars 1998

¹¹¹ Intervju med Truls, 5. september 2015

¹¹² Intervju med Truls, 5. september 2015

¹¹³ Intervju med Truls, 5. september 2015

¹¹⁴ Intervju med Truls, 5. september 2015

av artikler på dansk, svensk og norsk. Heftene ble et samarbeid mellom de tre menighetene, der de norske bidragene var Truls sin oppgave. Videre ble heftene sendt til abonnenter rundt om i Norge.¹¹⁶ I en oversikt over abonnenter i Norge fra juni 1969 står det at *aktiv islam* har ti abonnenter i Norge, 59 i Sverige og 16 i Danmark. Av abonnentene i Norge holder syv av dem til i Oslo-området, de tre resterende i Årnes, Kristiansand og Ankara. Av de totalt ti abonnentene, er Truls den eneste abonnenten som tilhører menigheten.¹¹⁷

På et senere tidspunkt, mot slutten av 1960-tallet, er Truls oppgitt over at *aktiv islam* tar en mer politisk retning, i utgavene som er utarbeidet av Eriksson. I et brev til han fra november 1970 forklarer Truls at han mener *aktiv islam* har som eneste oppgave å bringe stoff om islam og ahmadiyya-bevegelsen. Truls skriver:

”Aktiv islam må etter min mening:

- 1. Virke som kontaktorgan for ahmadiyya-muslimene i Skandinavia.*
- 2. Virke som opplysnings- og misjoneringsorgan utad. Alt som hindrer bladet i dets funksjon på disse områder, er av det onde. Artikler av den art som bladet bringer om blant annet Palestina-problemet, gjør misjonseffekten negativ, i det minste i Norge. Derfor er jeg i mot disse artikler, derfor liker jeg ikke å distribuere bladet. Jeg har mere på hjertet i denne sak, men det får hvile, i det alt dreier seg om det sentrale problem som jeg har redegjort for”.*¹¹⁸

Dette skriver Truls delvis også for å forklare hvorfor han ikke lenger sender artikler til *aktiv islam*. Han fremholder at dette ikke er noen *”negasjon fra min side, men det er klart at skrivningen utføres med liten lyst fordi jeg ikke regner med å kunne nyttiggjøre meg av den i Norge”*.¹¹⁹

Den 11. november 1973 holder menigheten et møte for å diskutere *aktiv islams* fremtidige stilling. I møtet deltar blant andre misjonærene Munir ud din Ahmad og Kamal Yousuf, Gunnar Mahmud Eriksson og to representanter fra den danske menigheten. Truls skriver i

¹¹⁵ Truls forteller at han valgte små forbokstaver (*aktiv islam*), fordi det ikke finnes store bokstaver på arabisk. Han så derfor ingen grunn til å bruke store bokstaver i navnet. Det samme gjelder heftet *al-djihad*, som menigheten utgir senere.

¹¹⁶ Intervju med Truls, 5. september 2015

¹¹⁷ Oversikt over abonnenter av *aktiv islam*, juni 1969

¹¹⁸ Brev fra Truls til Gunnar Eriksson, 13. november, 1970

¹¹⁹ Brev fra Truls til Gunnar Eriksson, 13. november, 1970

protokollen at det i den siste tiden ikke har vært mulig å utgi *aktiv islam* på grunn av for stor arbeidsmengde for redaktøren, og for lite hjelp og støtte fra andre medlemmer. Han skriver videre at bladet på dette tidspunktet leses mest ved skoler og andre utdanningsinstitusjoner, blant annet er mange svenske skoler abonnenter. Bladet sendes dessuten til alle ahmadi-muslimere i Skandinavia. Få av disse medlemmene er abonnenter, og Truls skriver at antallet øvrige abonnenter er beskjedent.¹²⁰ Videre skriver han at menigheten ønsker at *aktiv islam* skal fungere som både et opplysningsblad om islam, beregnet på ikke muslimer, og som et opplysnings- og opplæringsorgan for skandinaviske ahmadi-muslimer, men at det har vist seg vanskelig å kombinere disse to funksjonene. På dette møtet foreslås det derfor at de trenger en serie opplysningskrifter om islam, der ett emne behandles i hvert nummer. Disse heftene ønsker menigheten at skal selges enkeltvis, helst gjennom bokhandlere, og at abonnements-systemet avvikles til fordel for dette. Videre står det i protokollen at menigheten bør ha en form for interne medlemsblader, som er utgitt på de språkene som benyttes av ahmadi-muslimene i Skandinavia. I tillegg til utgivelse av disse heftene holdt menigheten i denne perioden møter forskjellige steder i Oslo. De leide også rom på Folkets Hus, satte inn annonser i aviser og holdt foredrag tiltenkt medlemmer og andre interesserte.¹²¹

¹²⁰ Protokoll fra møte i Nusrat Djahan moské i København, 11. november 1973

¹²¹ Intervju med Truls, 5. september 2015

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

From :—

MIRZA BASHIR-UD-DIN MAHMUD AHMAD,
THE HEAD OF THE AHMADIYYA MOVEMENT,
RABWAH, WEST PAKISTAN

—:o:—

No.....

DATE... March 19, 1957.

Dear Brother/~~Sister~~

Assalam-o-alaikum. It is a great pleasure for me to receive your Bai'at pledge and accept you in the fold of Ahmadiyya Movement. I pray that Allah may grant you growing faith and zeal. Amin.

As a true Ahmadi you are expected to live a life in strict conformity with the ideals and teaching of Islam. Now you should go ahead and convey the message of Islam all around you and benefit others with the guidance brought by the Promised Messiah (peace be on him).

I would advise you to keep in touch with the local Ahmadies and especially with the Missionary Incharge. You should give him your full and whole-hearted co-operation and take an active part in all the activities of the Community.

I shall be glad to hear from you from time to time. Also, I will be keenly interested in your religious and spiritual progress.

Yours faithfully,

M. B. Mahmud Ahmad

Khalifatul Masih II

To:

Mr. Truls Bolstad

Lausetdalen IOB Abildso

Oslo, Norway.

5 Menighetens utvikling fra 1960- til 80-tallet

1960-tallet: Skandinavisk samhold

De første årene etter at menigheten etableres i 1957 er preget av lave medlemstall og en sporadisk virksomhet. I løpet av disse årene er Kamal Yousuf hovedmisjonær i Skandinavia.¹²² Han veksler mellom å bo i Sverige, Danmark og Norge. Utviklingen er større i Danmark og Sverige enn i Norge, hevder Truls, og mener dette har mye å gjøre med personligheten til de sentrale lederne og medlemmene i de ulike menighetene i de tre skandinaviske landene. Ifølge Truls hadde menigheten hatt godt av den type menighetsledere som Gunnar Mahmud Eriksson i Sverige og Abdus Salam Madsen i Danmark:

”Når jeg sammenligner med Sverige og Danmark, som jo hadde virkelig kapasiteter, skikkelig kapasiteter begge steder. Og jeg er ikke sånn. Mennesker er forskjellige personligheter(...) Og det er interessant, for hvis jeg må lede, så gjør jeg det. Jeg har vært i forsvaret, jeg var rektor, jeg kan det å lede. Men ja, av og til så har jeg tenkt at om jeg hadde fått leve på den tiden som profeten levde, da ville jeg ha vært han som satt lengst nede i kroken, og bare var takknemlig for at jeg fikk lov til å være der. Og senere, når jeg ble gammel og grå, kunne jeg fortelle mine barnebarn at jeg opplevde profeten. Altså på det planet der. Mens andre hadde villet vært mye nærmere. Folk er forskjellige. Og jeg sier ikke at det ene er riktig og det andre er galt, jeg sier bare at sånn er det. Så de to andre var meget dyktige altså.”¹²³

Det gode samarbeidet og den nære relasjonen på tvers av landegrensene i Skandinavia var viktig for Truls. Dette er noe han savner i dag, og trekker frem at dette antagelig har noe med ”alder og mengde” å gjøre.¹²⁴ Den gangen var de få, og for Truls var det flott å møte andre muslimer. Nå er de derimot mange fler, og dette fører til at menighetene har nok med seg selv, mener han. En annen ting, var ”nyhetens interesse”.¹²⁵ Truls forklarer at han nå har vært med såpass lenge, og dermed har hørt alt sammen før. Dette knytter han opp mot sin egen alder, og han ser på det som en konsekvens av at man har levd et langt liv. Den gang, uttaler han, møtte han mennesker som han kjente mer personlig, og som var samme generasjon, og de var skandinaver. Disse er nå døde eller har forsvunnet. Truls understreker at

¹²² Intervju med Truls, 19. november 2015

¹²³ Intervju med Truls, 19. november 2015

¹²⁴ Intervju med Truls, 19. november 2015

¹²⁵ Intervju med Truls, 19. november 2015

dette ikke er spesielt for deres menighet, men snarere mekanismer som en vil oppleve i livet.¹²⁶ Det skandinaviske samholdet var viktig for Truls, og da særlig forholdet til den svenske konvertitten Gunnar Mahmud Eriksson:

"(...) er annerledes enn en som kommer fra det indo-pakistanske kontinentet. Altså sånn er det. Så det var en god del ting som han lettere skjønnte. Og jeg også forstod ham. Nei, han betydde veldig mye for meg".¹²⁷

Egen aktivitet

Truls gifter seg i 1964. Han skriver litt om sin egen historie i et brev fra 1968 til en som er interessert i å lære mer om islam:

"Min kone var ikke muslim da vi giftet oss, men før vi giftet oss var vi enige om hvordan eventuelle barn skulle oppdras osv. Slikt er av stor betydning når "blandede ekteskap" inngås. Min kone ble heller ikke muslim i det vi giftet oss. En omvendelse som finner sted bare fordi ektefellen har en annen religion er i alle fall etter vår mening ikke rett å foreta".¹²⁸

Han skriver videre at om en person bekjenner seg til en religion, må årsaken til dette være at man selv tror på denne religionens sannhet, ikke at noen andre gjør det. Han legger til at hans kone imidlertid ble muslim i mai 1966, omkring to år etter at de giftet seg.

Truls skriver et brev til Kamal Yousuf i 1965 med et ønske om å ha en oppdatering på menighetens aktivitet. Truls har delt ut mange hundre pamfletter på Universitetet i Oslo, og dette førte til at flere personer har sendt brev til menigheten fordi de ønsker å lære mer om islam. I tillegg skriver han at det har blitt gjort intervjuer om han i to ulike aviser, og at han har blitt nevnt i to andre. Han skriver videre i samme brev at det er noen som er interesserte i islam, og som kanskje vil signere *baiyat*, og at menigheten har kontaktet flere skoler med tilbud om å komme for å prate om islam gratis, men de får ingen svar. Når avisene skriver om islam, skriver menigheten til dem. Noen ganger publiserer avisen brevet, andre ganger ikke.¹²⁹ I denne perioden tok Truls også initiativet til å gå i gang med utgivelser av et lite informasjonshefte hver måned, som han ønsket skulle hete *al-djihad*. Navnet var viktig for

¹²⁶ Intervju med Truls, 19. november 2015

¹²⁷ Intervju med Truls, 19. november 2015

¹²⁸ Brev fra Truls til Anne Grete Hareid, 5 november 1968

¹²⁹ Brev fra Truls til Kamal Yousuf, 27. april 1965

Truls fordi han ønsket å markere at den formen for *jihad* som deres menighet driver dreier seg utelukkende om argumentasjon. I en e-post til meg skriver han at han fikk ideen i 1974:

"Djihad blir altfor ofte oversatt med "hellig krig" i betydningen krig med våpen, mens ordet like gjerne betyr "en anstrengelse for en bestemt sak". Den formen for djihad som vår menighet driver, er utelukkende ved argumentasjon og, i den grad vi greier det i all vår menneskelige skrøpeligheit, ved eksempelets makt. Planen om å begynne å utgi et lite informasjonsblad hver måned, dukket opp i løpet av 1974, og da jeg var på Jalsa Salana i Rabwah i desember 1974, nevnte jeg dette for vår kalif.¹³⁰ Jeg spurte om jeg fikk tillatelse til å bruke navnet "al-jihad", og begrunnet hvorfor jeg ønsket å bruke det. Da smilte han, og tillatelsen fikk jeg."¹³¹

Han forteller videre at bakgrunnen for informasjonsbladet var at det skulle erstatte informasjonsbrevet han tidligere hadde sendt ut for å informere om møter og lignende som forgikk i menigheten. Han ønsket imidlertid "å gjøre litt mer ut av det". I motsetning til *aktiv islam* skulle det være et rent internt hefte for menighetens medlemmer.¹³² Truls forteller leende at det var et forsøk på å "styrke kampånden", og et ønske om å markere deres *jihad*, som er ved ordet og pennen. Akkurat når han sluttet å utgi heftet husker han ikke, men han forklarer at det nå er mange år siden. I dag finnes det mange andre interne publikasjoner og større blekker som utgis.¹³³

I et brev til Kamal Yousuf fra 27. april 1965 forteller Truls litt om menighetens situasjon i Oslo. Han skriver at menigheten har tre medlemmer, han selv inkludert. De er alle menn. Truls, og et annet medlem, bor i Oslo, det siste medlemmet i nærheten av Stavanger. De siste årene, skriver Truls, har de regelmessig utgitt bladet *aktiv islam*, og flere pamfletter. De har hatt fire annonser, og med unntak av den siste annonsen, høstet de liten respons. Etter den siste annonsen mottok de noen brev. Videre skriver han til Kamal at han har delt ut over 1000 pamfletter, og at til tross for at responsen var skuffende, mener Truls det kom noe positivt ut av det: "we have not heard anything from anyone. Anyhow, if someone have read the pamphlets they got, they should now know a lot more about Islam than they did before".¹³⁴

¹³⁰ Jalsa Salana er ahmadiyya-menighetens årlige samling.

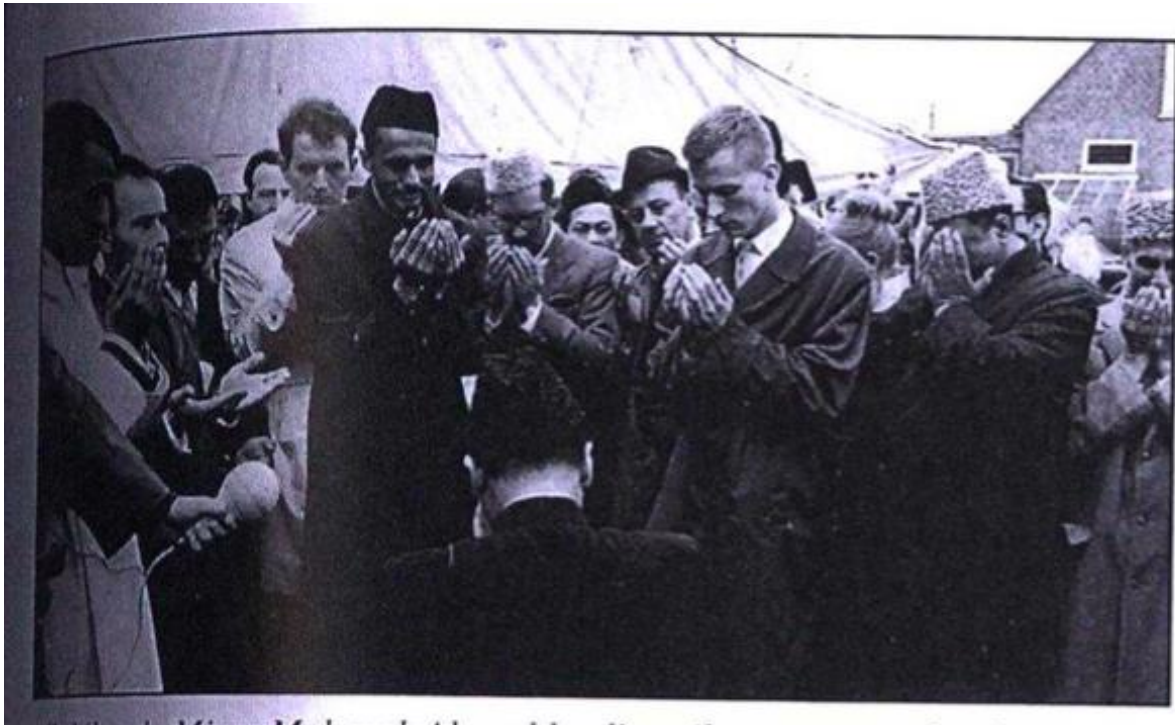
¹³¹ E-post fra Truls til meg, 14. oktober 2015

¹³² E-post fra Truls til meg, 14. oktober 2015

¹³³ E-post fra Truls til meg, 14. oktober 2015

¹³⁴ Brev fra Truls til Kamal Yousuf, 27. april 1965. Truls og Yousuf skrev til hverandre på engelsk. Jeg har valgt å beholde det slik for å gi en mer korrekt forståelse av brevvekslingen.

I 1967 åpnet ahmadiyya-bevegelsen sin første moské i Skandinavia, i København. Truls husker at de var ”norske, svenske og danske blekansikter, noen få fra Afghanistan og Pakistan, samt noen afro-amerikanske.” Fra denne hendelsen husker Truls spesielt godt ”stemningen og følelsen av at nå skulle vi vise religionen som religion i sin rene form – uten alt det kulturelle.”¹³⁵



Nedleggelsen av grunnsteinen i moskeen i København, Nusrat Jahan, 6. mai. Truls står i midten, til høyre. Bildet er hentet fra menighetens eget album, med tillatelse fra Truls.

¹³⁵ Lindekleiv, Heidi Marie, ”Allahs nordmenn”, Vårt Land, 26. januar 2015 <http://www.vl.no/2.615/allahs-nordmenn-1.312833>

Ensom i Lakselv

I perioden 1967 til 1973 Truls bodde Truls og familien i Lakselv i Finnmark. Han fant det tidvis problematisk, ettersom han likte seg svært godt i Lakselv. På samme tid følte han at hans fravær gikk utover menigheten i Oslo.

Tiden i Lakselv er for Truls preget av ensomhet. Til en anonym person skriver han at det medfører noen spesielle problemer å være muslim i Finnmark.¹³⁶ Han kan føle seg isolert, og han savner den personlige kontakten med sine muslimske trosfeller. I samme brev fortsetter han med å forklare at muslimer i Norge faster som alle andre steder i verden, og at normalt foregår dette fra soloppgang til solnedgang. Han legger til at det i islam finnes flere tilleggsbestemmelser for dette, og at de i Norge faster det som tilsvarer en normal dag.¹³⁷ Truls forteller i et intervju med avisen Budstikka fra mars 1998 at han i denne perioden fikk et brev fra Nigeria, der noen lurte på hvordan det var mulig å klare seg under ramadan i Nord-Norge.¹³⁸ I perioden da Truls bodde i Lakselv hadde han flaks, og heldigvis falt ikke ramadan i månedene med midnattssol. I intervjuet uttaler han at *”i desember ville det jo være null faste. Mens i juli ville jeg jo dævve”*.¹³⁹ Han forklarer at han da tenkte på Muhammad, som en gang sa at det ville komme en tid da islam ville få tilhengere på steder i verden der det ikke var mulig å benytte solen til å fastsette tid for bønn og faste. I intervjuet med Budstikka påpeker han at det ligger psykologiske mekanismer til grunn for fasten. Det å komme nærmere Gud og åndelig fordypning er fastens mål, og det er det som gir fasten verdi, ikke det å la være å spise og drikke.¹⁴⁰ Han understreker imidlertid at han ikke har støtt på noen praktiske problemer som det ikke har vært mulig å løse, og at ingenting i norsk lov forbyr noe av det som er vesentlig i islam. Deretter skriver han at om *”det finnes ting, skikker, omgangsformer etc. som går mot islam, så kan man jo bare holde seg unna”*.¹⁴¹

I et intervju med Finnmark Dagblad sier Truls i midlertid at det finnes spesielle problemer forbundet med det å være muslim i Norge. Han trekker frem at i Norge forbindes islam ofte med *”arabere med krumsabel og det hele. I virkeligheten er det bare 18% av muslimene som*

¹³⁶ Brev til anonym fra Truls. Det fremgår ikke i brevet hvilken dato det er skrevet.

¹³⁷ Brev til anonym fra Truls. Det fremgår ikke i brevet hvilken dato det er skrevet.

¹³⁸ Sjølie, Mette og Andre Strømsnes, *En måned med nattmat*. Kopi av avisartikkel. Det fremgår ikke i kopien hvilken dato artikkel er skrevet.

¹³⁹ Sjølie, Mette og Andre Strømsnes, *En måned med nattmat*

¹⁴⁰ Sjølie, Mette og Andre Strømsnes, *En måned med nattmat*

¹⁴¹ Sjølie, Mette og Andre Strømsnes, *En måned med nattmat*

er arabere. Muslimer finnes i alle verdens land si og si og FN-statistikken sier at det er 667 millioner mennesker som er muslimer".¹⁴²

Norsk muhammedaner i Lakselv —

Muslimene tror at alle skal bli muhammedanere, også de kristne

Lakselv FD:
— «Skriv til Islams Ahmadiyya-bevegelse i Lakselv for nærmere opplysninger» — sto det i annonsen, som nok fikk endel finnmarkinger til å sperre øynene opp forleden. En så vel kanskje øyeblikkelig for seg arabere i vide gevanter, med krummsabel, sittende i ørkenen med sitt harem. Alt i alt noe som hamner lite med dagens Finnmark og hele Norge for den saks skyld. Hva og hvem var det så som skjulte seg bak Islams Ahmadiyya-bevegelse? En ganske alminnelig norsk lærer, viste det seg, som totalt mangler de ytre attributter som nordmenn gjerne utstyrer muhammedanere med, eller muslimer som de helst vil kalles, og som skal være den rette betegnelsen. Truls Bølstad er navnet og han er lærer ved ungdomsskolen i Lakselv.

- Hva fikk Dem til å gå over til Islam? - Det skjedde i den alderen hvor vel de fleste er inne i en troskrise. Jeg var ennå ikke fylt 16 år da jeg fikk adressen til en misjonær for Islam i Sverige. Jeg skrev til denne misjonæren som var utsendt fra Pakistan, senere fikk jeg kontakt med en svensk muslim, sier Truls Bølstad. - På forhånd hadde jeg lest mye om islam, men kontakten med misjonæren og den svenske muslimen betydde mye for meg. Så kjøpte jeg en tysk Koran-oversettelse. (Koranen er muslim-

nes hellige skrift).

5 NORSKE MUSLIMER

Alt dette førte til at jeg i februar 1957 ble muslim, utmeldelse av Statskirken kom først senere fordi jeg ikke var klar over aldersgrensen for utmeldelse. Det fantes noen få som kalte seg muslimer i Norge dengang, men etter mitt syn fortjener de ikke den betegnelsen. I dag finnes det 5 norsk-fødte muslimer i Norge. Min kone er også muslim.

(Forts. siste side)



Finmark Dagblad intervjuet Truls i perioden han bodde i Lakselv.

¹⁴² Kopi av avisartikkel levert til meg fra Truls. Referansedetaljer kommer ikke frem av utklippet.

I et brev til den danske konvertitten, Abdus Salam Madsen skriver Truls at det har kommet en bahai-familie til Lakselv; ”de har en kolossal kontaktflate og er så flinke at jeg skulle ønske de tilhørte oss”. Videre skriver han at ”det triste er at islam er belemet med så mange vrangforestillinger hos folk her, mens bahai er noe som er helt ukjent – og derfor ikke i samme grad kobles sammen med fordommer”.¹⁴³

I et brev datert 30. november 1969 til Masud Ahmad, uttrykker Truls frustrasjon fordi han mener han ikke gjør nok for islam. En av årsakene han nevner er at jobben hans ikke gir mye tid til overs, hverken til islam eller seg selv. Han skriver at han for tiden synes det er vanskelig å drive propaganda for islam. Her trekker han igjen frem den svenske konvertitten, Gunnar Mahmud Eriksson og hvordan *aktiv islam* har tatt en mer politisk vending og at dette hindrer Truls fra å benytte heftet i sin ”*propagandavirksomhet*”.¹⁴⁴ Han skriver videre at han har skrevet gjentatte ganger til Eriksson om dette, uten å ha hørt noe tilbake. Han legger til at ”*together with Kamal he is my oldest moslem-friend. Really, sometimes I feel very lonely*”.¹⁴⁵ Noen avsnitt senere skriver han videre: ”*I pray much. I pray that we may convert someone here in Lakselv to Islam, so that we shall not be so lonely anymore*”. Truls skriver også at han har skrevet til alle sine muslimske venner i Norge, men at svarene lar vente på seg: ”*really, we have a communication problem*”. I et brev til Eriksson i 1970 skriver Truls at han stadig står i valgets kval:

*”Er det best for islam at jeg slår meg ned i Oslo-området? Det er mulig, men jeg har ikke lyst selv. Jeg liker ikke tanken på å forlate Lakselv, selv om jeg ofte føler meg ensom her. Tar ett år om gangen, men jeg tror nok at vi blir her også neste skoleår.”*¹⁴⁶

I januar 1971 skriver Truls til Masud Ahmad, som var Skandinavias misjonær da Kamal Yousuf en periode tjenestegjorde andre steder. I dette brevet skriver Truls at han er bekymret for at deres lille menighet vil forsvinne om det ikke blir gjort noe for å hjelpe medlemmene å møtes mer regelmessig. Han skriver videre at han selv antagelig vil reise sørover nettopp på grunn av dette.¹⁴⁷ Sommeren 1971 er derfor Truls i Oslo over en lengre periode, og han møter

¹⁴³ Brev fra Truls til Abdus Salam Madsen, 16. april 1971

¹⁴⁴ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 30. november 1969

¹⁴⁵ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 30. november 1969

¹⁴⁶ Brev fra Truls til Gunnar Mahmud Eriksson, 13. november 1970

¹⁴⁷ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 31. januar 1971

flere pakistanere. I brevet til Ahmad skriver han videre at det på dette tidspunktet er ti pakistanske ahmadi-muslimere i Oslo.¹⁴⁸

I perioden han bodde i Finnmark reiste Truls stadig oftere frem og tilbake mellom Lakselv og Oslo. Da fremmedarbeiderne for alvor begynte å komme fra Pakistan besluttet Truls å flytte tilbake til Oslo, for å kunne hjelpe menigheten og de nye medlemmene. Truls forteller at de var stolte av ham, og at de ønsket ”tips og råd om Norge og norske forhold”.¹⁴⁹ Han var som han selv uttrykker det, ”et hvitt alibi”, som en etnisk norsk blant en majoritet av pakistanere. På denne tiden innså han også hvilken enorm autoritet han hadde, da han blant annet fikk spørsmål som ”hvilket parti skal jeg stemme på”.¹⁵⁰

1970-tallet: Misjonsarbeid

I et intervju med Finnmark Dagblad forteller Truls at de er få muslimer i Norge. Han forklarer at noen kommer og noen forsvinner igjen, og at avstandene i Norge spiller inn. Han påpeker at det i Danmark og Sverige drives en effektiv misjon, og at han tror at det råder en større åpenhet rundt religiøse spørsmål i våre naboland enn i Norge.¹⁵¹ Han trekker frem moskeen i København som et eksempel på nettopp dette, men understreker at bevegelsen hadde tomt til moske i Oslo, men solgte denne for å bygge moske i Danmark.¹⁵²

Perioden på 1970-tallet er i stor grad preget av misjonsarbeid. Menigheten arrangerte blant annet det de kaller *tabligh*-dag¹⁵³, en dag der menighetens medlemmer forsøker å gjøre andre mennesker kjent med deres tro. En del av dette arbeidet bestod av å dele ut skrifter som handler om islam, og i tilknytning til dette delte de ut disse i forskjellige gater i Oslo sentrum. Cora Alexa Døving skriver i sin doktoravhandling fra 2004 at menighetens ble oppfattet som islams talsmenn på 70-tallet. Deres aktivitet var synlig i norsk offentlighet, særlig på grunn av mange avisinnlegg. Hun trekker også frem et eksempel, der menigheten har skrevet en klage til Kirke- og undervisningsdepartementet. Klagen dreier seg om hvor dårlig skolebøker i

¹⁴⁸ Brev fra Truls til Masud Ahmad, 12. juli 1971

¹⁴⁹ Lindekleiv, Heidi Marie, *Allahs nordmenn*, Vårt Land, 26. januar 2015 <http://www.vl.no/2.615/allahs-nordmenn-1.312833>

¹⁵⁰ Lindekleiv, Heidi Marie, *Allahs nordmenn*, Vårt Land, 26. januar 2015 <http://www.vl.no/2.615/allahs-nordmenn-1.312833>

¹⁵¹ Kopi av avisartikkel levert til meg fra Truls. Referansedetaljer kommer ikke frem av utklippet.

¹⁵² Intervju med Truls, 4. mars 2016

¹⁵³ *Tabligh* betegnes av ahmadiyya-bevegelsen som informasjon relatert til forkynnelse.

religionsfaget er med tanke på presentasjonen av islam.¹⁵⁴ Menigheten påpekte flere feil, og fikk til slutt i oppdrag å rette opp kapittelet.¹⁵⁵ Også i mitt kildemateriale fant jeg lignende; et brev datert 7. april 1964, der Truls får svar på en skriftlig klage til Kirke- og undervisningsdepartementet. Denne har han skrevet på vegne av menigheten, angående framstillingen av andre religioners lære i kristendomsbøkene. I dette tilfellet skriver departementet at det i eventuelle nye utgaver vil bli tatt hensyn av kritikken om det finnes rimelig.¹⁵⁶

Truls sitt engasjement og arbeid har hatt stor påvirkning på menigheten. I et brev fra 1972 skriver Truls at den organiserte virksomheten begynte i 1957, men *”at det gikk minst fem år før virksomheten ble særlig utadrettet”*.¹⁵⁷ Han trekker frem at han i 1957 kun var 16 år og at dette kan tjene som et argument for at virksomheten var liten de første årene. I samme brev påpeker han at det nå er kommet mange muslimer til landet på grunn av pakistansk og tyrkisk innvandring, men at han ikke vet om de øvrige muslimene i Norge driver noe organisert arbeid. I Sverige, skriver han, finnes det en organisasjon som heter Islamiska församlingen, men at de antagelig ikke driver aktiv utadrettet virksomhet. Truls påpeker at *”De øvrige organisasjoner som finnes, er altså et samlingspunkt for folk som er født muslimer, men de driver ikke – eller i alle fall lite – misjon for islam”*.¹⁵⁸

1980-tallet: Radio-misjon

Rundt 1980 begynte menigheten med ukentlige radiosendinger, under navnet Radio Islam. Dette var den første islamske radiokanalen i Norge, så vel som i resten av Norden.¹⁵⁹ Om den første perioden forteller Truls at de lånte lokaler og studioer forskjellige steder i Oslo. Utgangspunktet for at de begynte med radiosendinger var et av menighetens medlemmer, Mubarik Ahmed, som sørget for at de ble registrert og fikk startet opp radiokanalen. I et intervju med Aftenposten i 1985 forteller redaktøren for Radio Islam målet er en *”radio for alle pakistanere og ikke eksklusivt for ahmadiyya-muslimene”*. Videre utdyper han at

¹⁵⁴ Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelseritualer – En migrasjonsstudie*, 44

¹⁵⁵ Truls kan fortelle at han husker hendelsen, og at han selv sendte en klage til NRK tidlig på 1980-tallet. Der påpekte han på vegne av menigheten en rekke feil og islam og muslimer i et TV-program for ungdom. Klagen førte til at mye ble endret og programmet ble sendt i reprise.

¹⁵⁶ Brev fra Det kongelige kirke- og undervisningsdepartement til Truls, 7. april 1964

¹⁵⁷ Brev til anonym fra Truls. Det fremgår ikke i brevet hvilken dato det er skrevet.

¹⁵⁸ Brev til anonym fra Truls. Det fremgår ikke i brevet hvilken dato det er skrevet.

¹⁵⁹ *Islamsk nær-radio i Oslo*, Aftenpostens papirutgave 12. februar 1985

menigheten nå har omkring 200 medlemmer, og at ettersom flertallet av disse er bosatt i Oslo-området var det naturlig å presentere deres bevegelse i den første sendingen. Han forteller at et av målene for senere sendinger er å inkludere i større grad brev og ønsker fra lytterne.¹⁶⁰

Sommeren 1985 ble navnet Radio Islam endret til Radio Islam Ahmadiyya. I denne perioden var Truls leder for menigheten og han viser til to årsaker til navneskiftet. Den første årsaken var at:

*”(...) jeg mente at på en måte så, selv om vi jo mener at vi representerer det sanne islam, det lyder ganske ubeskjedent, så erkjente jeg jo også at det store flertallet av muslimer i Norge mener noe helt annet. Også tenkte jeg at det er ingen grunn til å provosere ytterligere nærmest ved å nærmest beslaglegge det ordet der”.*¹⁶¹

Den andre grunnen var at menigheten synes det var greit å markere at de er ahmadi-muslimer. Truls utdyper, og forteller at det var riktig å markere at det er deres retning som står bak, men å fjerne islam *”det blir ikke aktuelt, det får være grenser”.*¹⁶² I 1985 sendte menigheten ut en pressemelding. I pressemeldingen står det at Radio Islam Ahmadiyya ikke vil bli noen ny nærradio, men at det kun vil være en navneendring som lytterne vil legge merke til fra juli samme år. Frekvens og sendetider vil være de samme som før, på onsdager fra 20.00-21.00, med reprise på søndager fra 13.00-14.00. Første halvdel av sendingene var på norsk, deretter urdu. Den norske delen av sendingen ville imidlertid ikke alltid ha samme innhold som urdudelen.¹⁶³ Det ble også sendt ut en ytterligere pressemelding, dette for å forklare noe av bakgrunnen til navneendringen. Der skriver menigheten, undertegnet av Truls, at de opprinnelig hadde et håp om nærradioen ville brukes av flere ulike islamske grupper og retninger. De hadde ønsket at Radio Islam skulle kunne gjenspeile mangfoldet i islam, i tillegg til å vise at det er noe som forener, og understreker at de erkjenner at deres menighet er *”én av mange”*¹⁶⁴. Videre skriver menigheten at:

”Dessverre ble ikke denne tanken fulgt opp av de grupper som vi tilbød samarbeid, og med våre egne begrensede ressurser har vi bare vært i stand til å benytte oss av en liten del av den sendetid som vi opprinnelig ble tildelt. Ettersom det nå bare er Islams Ahmadiyya-menighet som driver denne radioen, og ettersom radioen

¹⁶⁰ *Islamsk nær-radio i Oslo*, Aftenpostens papirutgave 12. februar 1985

¹⁶¹ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁶² Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁶³ *Islamsk nær-radio i Oslo*, Aftenpostens papirutgave 12. februar 1985

¹⁶⁴ Radio-manus fra 10. juli 1985

*av den grunn naturlig nok gjenspeiler de synspunkter som vår menighet står for, finner vi det riktig å markere dette gjennom å endre radioens navn til RADIO ISLAM AHMADIYYA”.*¹⁶⁵

Radiosendingene begynte i det Truls beskriver som nærradioens barndom. Det hadde vært kringkastningsmonopol i Norge, og med noen små unntak, som studentradio, var det svært regulerte forhold i følge Truls. Truls forteller at det var da Lars Roar Langset opphevet radiomonopolet at ahmadiyya-menigheten var raskt ute og ble blant de aller først som fikk konsesjon.¹⁶⁶ I begynnelsen ble Radio Islam Ahmadiyya sendt som en del av en rekke med sendinger fra ulike kristne grupper. Truls forsøkte å snakke i mot, og forklare at de ikke hadde noe i mot å være sammen med de kristne gruppene, og at det for dem dreide seg om nettopp å vise respekt for de kristne.¹⁶⁷ Truls forteller at han husker spesielt godt ett møte der det skulle diskuteres hvilke frekvenser man skulle bruke. På dette møtet var det det i følge han selv et fullstendig kaos;

*”(…) alt var helt fullstendig kaos. Alle mulige retninger, forskjellige religiøse grupper og alt mulig rart, som skulle da bli enige om frekvenser. Hvilke som skulle sende på hvilke frekvenser. Og da ble det laget et opplegg, og jeg husker at jeg reiste meg og sa at dette var meget uheldig. Fordi de dyttet oss sammen med en del kristne grupper og så videre. Altså for oss spiller det jo ingen rolle, men for dem er det helt meningsløst. For de ønsker å bygge opp en sånn sendeflate kan du si, hvor man hører på den ene kristne gruppen fra ett til to, den andre fra to til tre, og den tredje fra tre til fire og så plutselig skulle islam komme inn? Men dette skjønte de ikke”.*¹⁶⁸

I løpet av årene skjedde det stadige endringer, og Radio Islam Ahmadiyya ble sendt fra den ene frekvensen til den andre. Dette trekker Truls frem som en utfordring, i tillegg til det rent tekniske. Et problem de stadig vekk hadde var hvor de skulle låne studio. Noen ganger var de på Universitetet i Oslo og fikk låne studio, og da Aftenposten satte i gang med nærradio fikk de låne lokaler også der.¹⁶⁹ Etter en stund slapp Truls og de andre som holdt på med radiosendinger å jakte på nytt studio hver uke. De ble kjent med en lydteknikker, som startet Norsk lydskole, som senere ble Nordisk Institutt for Scene og Studio (NISS), og det ble etterhvert bygget et ordentlig studio med skikkelig isolasjon i gamle fabrikklokaler på Grønland. Truls påpeker at dette var:

¹⁶⁵ Radio-manus fra 10. juli 1985

¹⁶⁶ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁶⁷ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁶⁸ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁶⁹ Intervju med Truls, 8. april 2016

*”uten at jeg skal legge stor vekt på det, men akkurat dette var til gjensidig nytte og glede. For vi betalte jo, vi betalte jo studioleie så han fikk inn litt penger, og samtidig ga det oss en mulighet, en fast tid og sted, ikke den jakten etter å finne et sted å sende fra. Så hver uke så gikk jeg ned der”.*¹⁷⁰

Menigheten sendte direktesendinger, og på forhånd hadde Truls sittet hjemme og forberedt hva de skulle snakke om og hvordan de skulle lage programmet. Han forteller at han løp opp i studio og lagde programmer der. Denne perioden beskriver han som interessant og spennende. Det ble etterhvert enda enklere å lage radioprogrammer. Da menigheten kjøpte villaen i Frognerveien som de fikk omregulert til moské, fulgte det med en liten garasje.¹⁷¹ Denne fikk de tillatelse til å omgjøre, og tilfældighetene skulle ha det til at en kamerat av Truls sin datter studerte på NISS – og fikk i diplomoppgave å bygge studio i garasjen. Truls forteller at *”det var jo for oss en stor fordel. Vi betalte jo selvfølgelig alle mulige utgifter, men vi slapp jo billig unna egentlig”*. Studioet i garasjen i Frognerveien bruker de fremdeles. Radiosendingene har blitt flyttet fra forskjellige frekvenser og tidspunkter, og i dag er det praktisk talt kun på urdu. Dagens redaktør ønsker å lage en mer aktuell norsk del, forteller Truls.¹⁷²

Det er frivillig innsats som holder alt gående i menigheten, eller *”frivillig tvang”* som Truls kaller det. En periode ble det åpnet for TV. Truls forteller at TV Islam Ahmadiyya ble etablert og holdt det gående i mange år. Da benyttet de seg av en frekvens, som ble lagt ut på enkelte kabel-TV’er i Østlandsområdet, Truls forklarer at dette var før parabolens tid, da det var nær-TV som gjaldt.¹⁷³ Også i dette arbeidet var Truls aktiv. Han var en del av TV-sendingene, leste opp forhåndsskrevne tekster og enkelte ganger hadde de programmer med intervjuer, og i blant hadde de sendinger med spesielle tema, som *”islam på frimerker”*.

Menigheten har i alle år drevet misjonsarbeid på forskjellige vis forteller Truls. Han trekker frem at det var en *”fellestid med aktiv islam for eksempel”* i menighetens første år. Han forklarer at det lå mye i dette opplysningsarbeidet, som dreide seg om å sende bladet ut til kontakter. I tillegg hadde de møter, annonser i aviser og i blant noen få tilhørere som kom for å delta på møter i Folkets hus. Misjonsarbeidet, som Truls gjerne også kaller

¹⁷⁰ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁷¹ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁷² Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁷³ Intervju med Truls, 8. april 2016

opplysningsarbeid og propagandaarbeid, var basert på hva de hadde av personer: ”vi var jo nesten ingen, og vi hadde jo ikke økonomi. Så det var jo et løft bare å leie et lokale”.¹⁷⁴

Etterhvert som de blir flere får de en noe bedre økonomi, og Truls legger at til den økonomiske situasjonen bedret seg på 1980-tallet. Det rent tekniske spilte også en rolle, forklarer Truls:

”Og også rent sånn teknisk, at vi etterhvert, dette lyder jo helt tullete (...) Men ja, ting var jo mye mer tungvint da jeg holdt på med dette al-jihad og jeg skrev på en skrivemaskin og jeg måtte dra til byen og finne et hurtigtrykkeri og få dem til å trykke og så videre. Mange sånne ting som var mye mer tungvint og forholdsvis mye dyrere da. Det var jo veldig begrenset hva vi hadde av økonomi. Det er jo begrenset fortsatt, men i mye større rammer”.¹⁷⁵

En sentral del av misjonsarbeidet dreide seg om å utdele pamfletter og holde stands, og Truls trekker frem en periode på 1980-tallet da noen medlemmer som var spesielt aktive og utholdende. I følge Truls var dette en periode da det ikke var mange andre som drev aktivt misjonsarbeid, og at dette førte til at de ble i større grad lagt merke til. En annen del av *tabligh*, menighetens misjonsarbeid, var da de ved årtusenskiftet sendte ut en pamflett, forfattet av Truls, til alle husstander i Norge.¹⁷⁶ Dette var et opplag i mange hundretusen. Ettersom menighetene har vokst, har de organisert seg slik at hver lokale menighet har ansvar for egen *tabligh*, i tillegg til at de organiserer *tabligh*-dager, der medlemmene reiser ut for å markere. Det har i perioder vært medlemmer som har vært mer aktive enn andre, trekker han frem, og dermed har det vært perioder med mer aktivitet enn andre. Da de kjøpte villaen i Frognerveien og etablerte moskeen der begynte en ny fase, med mange skolebesøk, som også er en form for *tabligh* om man tenker på opplysning, forklarer Truls. ”Så jeg syns vi har drevet *tabligh* ut i fra våre evner og økonomi egentlig fra, ja fra 1957 egentlig”.¹⁷⁷

Statsstøtte

I 1974 begynner menigheten å motta statsstøtte. Dette året blir menigheten offisielt registrert som et religiøst samfunn, i følge ”paragraf 14 i lov av 13.juni 1969 om trdomssamfunn og ymist anna”. I årsrapporten skrives det at registreringen fant sted 25. januar 1974. På grunn av

¹⁷⁴ Intervju med Truls, 26. januar 2016

¹⁷⁵ Intervju med Truls, 26. januar 2016

¹⁷⁶ Intervju med Truls, 26. januar 2016

¹⁷⁷ Intervju med Truls, 26. januar 2016

denne loven kan et godkjent religiøst samfunn søke statlig tilskudd med hensyn til antall medlemmer. Menigheten hadde på dette tidspunktet 54 medlemmer. For hvert av disse medlemmene ville menigheten motta 18,70 norske kroner og de ville dermed motta 1009,80 kroner i støtte, meldes det i årsrapporten.¹⁷⁸

Truls husker at årsaken til at de søkte statsstøtte var fordi de etter en stund fant ut at *”vi har jo rettigheter her, og da var det jo greit”*. Han forteller videre at de sørget for å høre med deres overhode, kalifen, om det var i orden at de søkte statsstøtte. Han utdyper at dette henger sammen med det at deres menighet skal være helt uavhengig av myndigheter, og at det ikke skal være som med enkelte andre moskeer som *”får donert penger fra Kuwait og Saudi-Arabia og jeg vet ikke hva. Og sånn skal ikke vi ha det”*. Truls forteller at han forklarte det norske systemet til kalifen, og at dette var en spesiell ordning, som gjelder for alle trossamfunn. Det var viktig for Truls og resten av menigheten å få frem at denne støtten ikke innebar at staten støttet deres menighet spesielt, men at dette var en rettighet som gjelder for alle trossamfunn i Norge.¹⁷⁹ Fordi de ville motta statsstøtte på samme måte som alle andre norske trossamfunn ble dette godkjent av kalifen. Personlig mener Truls at:

*”det hele er jo en konsekvens av statskirkeordningen egentlig. Det er jo ikke sånn at jeg hater statskirken, den har vært nyttig og grei sånn rent historisk, den. Den oppløses jo nå mer og mer, og enda mer fra januar 2017. Og jeg mener jo selv at det er ingen grunn til at staten skal støtte noe som helst trossamfunn, og da bør det fjernes fra alle. Og selvfølgelig også fra oss, og human-etisk forbund og alle mulige grupper som får da.”*¹⁸⁰

Truls legger til at han mener ordningen har vært positiv:

”(...) har jo vært et forsøk, og veldig positivt forsøk egentlig, på å lage noenlunde skal vi si, rettferdig, altså rettferdig.. Det blir brukt i alle mulige sammenhenger, av og til har jeg veldig lyst til å spørre hva mener du med rettferdig, men nok om det. Nei, vi bruker den ordningen, vi får statsstøtte og vi får kommunal støtte som alle andre trossamfunn”.¹⁸¹

På spørsmål om denne ordningen har vært av stor betydning for menigheten svarer Truls at den ikke har vært særlig viktig. Han legger til at den absolutt har betydd noe, men at støtten er en *”bagatell”* ut i fra det som menigheten selv yter. Han forteller videre at de ikke hadde greid

¹⁷⁸ Menighetens årsrapport, 1974

¹⁷⁹ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁸⁰ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁸¹ Intervju med Truls, 8. april 2016

seg med kun statsstøtte eller offentlig støtte, men at det har vært positivt økonomisk med støtte.¹⁸² Han understreker at det er vesentlig at det ikke legges noen bindinger, og forteller at han syntes det er interessant når politikerne snakker om å fjerne statsstøtte fra enkelte trossamfunn; *”(...)når de sier sånn og sånn så skal det tas statsstøtten fra dem, og da tenker jeg, de har ikke skjønt sammenhengen altså. De og de trossamfunnene får det jo ikke på grunn av sine meninger, men ganske enkelt fordi de er trossamfunn, og behandles på lik måte ned andre trossamfunn”*.¹⁸³

Året 1973 er det første året Truls er tilbake i Oslo etter å ha bodd de siste seks årene i Lakselv. I likhet med tidligere år, har menighetens hovedarbeid funnet sted i Oslo-området, og det har blitt avholdt møter for medlemmene en fast dag i måneden. Ved enkelte av disse møtene, var det utenlandsk deltagelse i tillegg. Her kan nevnes; Kamal Yousuf, Munir ud din Ahmad som var misjonær i Gøteborg, Gunnar Mahmud Eriksson, samt en rekke besøkende fra Pakistan.¹⁸⁴ Majoriteten av menighetens medlemmer er på denne tiden fra Pakistan, og i årsrapporten fra 1974 står det at disse medlemmene har de samme problemene som andre innvandrere; dårlig betalte jobber, trøbbel med å finne sted å bo, og konfrontasjoner og møter med andre kulturer og levemåter. I løpet av året har menigheten skrevet mange brev og utdelt litteratur.¹⁸⁵

¹⁸² Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁸³ Intervju med Truls, 8. april 2016

¹⁸⁴ Menighetens årsrapport, 1974

¹⁸⁵ Menighetens årsrapport, 1974

6 Å få en menighet på beina – Noor moské i Frognerveien

Tilbake til Oslo

Truls flyttet tilbake fra Lakselv til Oslo i 1973. De første årene etter at Truls returnerte er preget av et sterkt ønske blant menighetens medlemmer om å etablere et menighetshus, for å organisere og systematisere menigheten og dens arbeid på en bedre måte. Etableringen av moskeen i Frognerveien bidro til å få menigheten på beina, og var viktig for samholdet og tilhørigheten blant menighetens medlemmer.¹⁸⁶

På siste halvdel av 1970-tallet var altså ønsket om å bygge en moské sterkt blant menighetens medlemmer og det var stadig vekk nye steder som var aktuelle. I årsmeldingen fra 1976 står det at ”*mangelen på egne lokaler legger en demper på menighetens arbeid. De mange forsøk man har gjort for å skaffe tomt eller lokaler har hittil dessverre vært forgjeves*”.¹⁸⁷ Det samme året hadde en delegasjon fra menigheten deltatt da en moské ble åpnet i Gøteborg i august.

I følge årsmeldingen til Fylkesmannen i Oslo og Akershus fra 1978 var ahmadiyya-bevegelsens medlemstall mot slutten av året oppe i 132.¹⁸⁸ I årsmeldingen står det videre at menigheten arrangerte månedlige møter for sine medlemmer i Folkets hus. Nytt fra dette året var dessuten ordningen om månedlige møter for ikke-muslimer som var interesserte i å lære mer om islam, også disse møtene ble holdt i Folkets hus. Det samme gjaldt større møter tilknyttet de store høytidene. I årsmeldingen står det videre at menigheten gjorde mange forsøk på å skaffe en tomt til oppføring av moské i Oslo eller nabokommuner. Også i årsmeldingen fra 1978 er frustrasjonen lik den fra 1976: ”*mangelen på egnede lokaler*

¹⁸⁶ I norsk sammenheng er det vanlig å bruke ordet moské om alle offentlige bønnerom. Kari Vogt skriver at det tradisjonelt skiller mellom tre typer ’hellig sted’: masjid: en moské som samler folk i et nabolag til daglig bønn. Jami, eller masjid jami: ’samlingsmoské’, der det også holdes fredagbønn og preken. Musalla: ’bønnested’ eller ’bønnerom’ og er den enkleste typen. En musalla kan gjerne ligge ute og skal gjøre det enkelt å samles når bønneropet lyder (Kari Vogt ”Islam på norsk. Moskeer og islamske organisasjoner i Norge.” Oslo : J.W. Cappelens forlag)

¹⁸⁷ Menighetens årsmelding, 20. mars 1977

¹⁸⁸ Menighetens årsmelding, 27. februar 1978

vanskeligjør i høy grad menighetens arbeid".¹⁸⁹ På denne tiden hadde menigheten fremdeles ikke noe eget møtested, kun en postboksadresse på Abildsø i Oslo, og dette ble stadig mer tungvint og problematisk for menigheten som gradvis fikk flere tilhengere.

Jeg har samlet det tallmaterialet jeg kunne finne i mitt kildemateriale. Følgende tabell kan gi en oversikt over medlemstall i menigheten i perioden 1957 til 1992:

År	Antall medlemmer
1957	3
1962	3
1971	18
1974	54
1976	104
1977	127
1978	132
1985	229
1987	293
1989	466
1992	674

Ønsket om moské

I Aftenpostens morgenutgave 5. januar 1974 står det Oslos muslimer søker om tomt til å bygge moské:

*"Muhammedanerne i Oslo har søkt kommunen om tomt til å bygge en moské ved Akerselven. Det er ca. 4000 muhammedanere blant fremmedarbeiderne i Norge, og efter som de fleste bor i Oslo har man rettet en formell henvendelse til kommunen om å få disponere et par mål (...) Konsulent Theodor Broch i Kommunaldepartementet sier til Aftenposten, at flere av fremmedarbeidernes problemer nå er under løsning(...)."*¹⁹⁰

¹⁸⁹ Menighetens årsmelding, 27. februar 1978

¹⁹⁰ Kopi av Aftenpostens morgenutgave, 5. januar 1974

To dager senere, den 7. januar sendte Truls et brev til Aftenpostens redaktør, der han skriver om ahmadiyya-menighetens situasjon i Norge. Han forklarer at menigheten har virket i Norge i mange år, og blant dens medlemmer finnes både nordmenn og utlendinger. Videre skriver han at de arbeider for å bli registrert som trossamfunn, og at de i den sammenheng har satt i gang en innsamling blant sine medlemmer for å skaffe midler til å reise en moské. Truls utdyper at *”de i lengre tid har forsøkt å skaffe tomt til en slik moské, og vi håper at dette vil lykkes, men på grunn av tomteproblemene i Oslo har vi funnet det nødvendig å be Oslo kommune om assistanse”*.¹⁹¹

Theodor Broch, som er advokat for Pakistani Workers Union, skriver i februar 1974 et brev til Truls.¹⁹² Han skriver at han i lengre tid har arbeidet med muhammedanernes rettigheter i Norge, og at de også har søkt om kommunal tomt. Videre skriver Broch:

”Det er meget vanskelig å oppnå en slik tomt. Selv kristne frikirker har ikke klart det. Hvis vi skulle ha håp om en tomt for en moské i Oslo må muhammedanerne stå samlet om byggesaken”.¹⁹³

Videre i brevet til Truls legger Broch til at de ulike muslimske gruppene og menighetene må slå seg sammen, til tross for at de kanskje har ønsker om forskjellige menigheter basert på nasjonalitet. Avslutningsvis skriver han at han har antydning til kommunen at de muslimske gruppene går sammen i et forbund, og at han håper at Truls er enig i dette.¹⁹⁴ Broch sender ved et notat fra et møte angående registrering av muhammedanske menigheter datert 1. desember 1973.¹⁹⁵ I dette notatet skriver Broch blant annet at det som nevnt anslås å være omkring 4000 muslimer i Norge, hvorav flesteparten er av pakistansk, tyrkisk eller marokkansk herkomst. Disse har til da vært samlet kun under de større høytidene, og Broch understreker i sitt notat at det er en såpass betydelig forskjell på nasjonalgruppene at det er behov for flere menigheter. Videre i notatet skriver han at en nevnt løsning har vært å organisere de ulike gruppene i flere menigheter, som var underlagt en *”muhammedansk union*

¹⁹¹ Brev til Aftenposten fra Truls på vegne av menigheten, 7. januar 1973.

¹⁹² Advokaten Theodor Broch er den samme advokaten som Cora Alexa Døving nevner i sin doktoravhandling fra 2004. Her beskrives Broch som et godt menneske, svært engasjert i innvandrernes problemer og som alle i miljøet kalte ”onkel”.

¹⁹³ Brev til Truls fra Theodor Broch, 13. februar 1974

¹⁹⁴ Brev til Truls fra Theodor Broch, 13. februar 1974

¹⁹⁵ Notatene er tatt fra av Theodor Broch under et møte som fant sted på Fremmedarbeiderkontoret 1. desember 1973. Notatet er signert 6. desember av Broch.

i Norge, med foreløpig 3 seksjoner: den pakistanske, den tyrkiske og den arabiske seksjon av muhammedansk union i Norge". Disse, utdyper han, ville videre kunne organiseres som selvstendige menigheter med *"et styre, og en formann eller egen forstander"*.¹⁹⁶

Folkets hus og jakten på tomt

I et brev til Finansrådmannen fra 1977 skriver Truls på vegne av menigheten at de er klar over at det har blitt vedtatt å avsette en tomt for utbygging av moské og et islamsk kultursenter. Truls skriver i den forbindelse videre at til tross for at denne utbyggingen vil være til hjelp for mange muslimer, vil den ikke hjelpe medlemmene av deres menighet. Han forklarer hvilken posisjon deres menighet har i Norge: *"våre ca. 125 medlemmer her i Norge, hvorav de aller fleste er fra Pakistan, ikke bare tilhører en minoritet, men en minoritet innen minoriteten"*.¹⁹⁷

I brevet kommer det frem at menigheten også tidligere har henvendt seg til Finansrådmannen i denne saken, og Truls påpeker videre i brevet at da det ble oppført moské i den svenske byen Gøteborg hadde kommunen i byen vært behjelpelige med å finne tomt. Menighetens medlemmer kunne ha reist til Gøteborg, men som Truls videre påpeker gjør inn-, og utreisebestemmelser det vanskelig for menighetens medlemmer med pakistansk bakgrunn.¹⁹⁸

Frem til slutten av 1970-tallet har ahmadiyya-menigheten holdt sine møter i Folkets hus den første lørdagen i måneden. Menn, kvinner og barn deltar. I brevet til Finansrådmannen fra 1977 understreker Truls, som i denne perioden er menighetens imam, at *"de ikke ønsker noen form for særskilt hjelp eller støtte, annet enn hjelp til å skaffe en tomt vi kan kjøpe eller leie for oppføring av en moské"*. Truls ønsker hjelp til å få fatt i en slik tomt, og foreslår tomten ved den gamle Døvekirken ved Bislet. Han skriver videre at dette ikke vil føre med seg noen økonomiske konsekvenser for Oslo kommune, og understreker at det vil være menigheten som står for alle utgiftene, samt oppføringen og selve driften.¹⁹⁹

I et brev til et av menighetens medlemmer, Abdul Ghani, skriver Truls i 1975 følgende angående moskeer i Skandinavia og en eventuell bebyggelse av en moske i Oslo:

¹⁹⁶ Notatet er vedlagt brevet til Truls fra Theodor Broch, 13.2.1974

¹⁹⁷ Brev fra Truls til Finansrådmannen, 16. juli 1977

¹⁹⁸ Brev fra Truls til Finansrådmannen, 16. juli 1977

¹⁹⁹ Brev fra Truls til Finansrådmannen, 16. juli 1977

”Omkring 1960 hadde vi tomt til moske like utenfor Oslo. Denne ble solgt for å skaffe penger til tomt i København. Grunnstein til moské i København ble lagt i 1966. Moskeen – Nusrat Djahan moske – ble åpnet i 1967 av Hazrat Khalifatul Masih III, den tredje khalifen. Moskeen i København ble bygget for det meste for penger samlet inn av kvinnene i islams Ahmadiyya-menighet verden over”.²⁰⁰

I brevet til Abdul Ghani fremgår det at menigheten tidligere har eid en tomt, som lå på Høybråten i Groruddalen.²⁰¹ Truls forteller at han ikke husker nøyaktig årstall, men at de kjøpte tomten rundt 1960, og at den kostet mye for menigheten. Han forteller at han heller ikke husker nøyaktig når de solgte tomten, men at de fikk ordre fra kalifen om å selge tomten for å skrape sammen penger til tomt til moské i København.²⁰² Han legger til at han synes det var trist å selge tomten, men påpeker at dette er en periode da mye endrer seg:

”Det gikk jo mange år da, og det var en meget spinkel menighet. Men så, da innvandringen begynte og det virkelig ble behov for møtelokaler og sånt, da var det veldig vanskelig(...). Jeg var av og til alene og av og til sammen med noen i menigheten, rundt omkring på ting som var ledig, men som lå langt utenfor våre finansielle muligheter egentlig.”²⁰³

Han legger til at det i tillegg var ekstra vanskelig fordi det var få områder og tomter som kunne være aktuelle for menigheten, fordi de ikke kunne regne med omregulering til moské. Truls skriver videre i brevet til Abdul Ghani at den 27. september 1975 la den tredje kalifen, Hadhrat Nasir Ahamad, ned grunnsteinen for moskeen som skal bygges i Gøteborg. Den svenske moskeen forventes å ferdigstilles i løpet av høsten 1976. Finansieringen kommer fra innsamlede midler fra jubileumsfondet i Skandinavia og Storbritannia blant annet. Truls skriver at den samlede byggesummen vil ligge omkring 1 og 1,5 millioner kroner. Avslutningsvis skriver han at den tredje kalifen ønsket å bygge en moské i Oslo i løpet av 1978.²⁰⁴

Frustrasjonen rundt mangel på moské uttrykker Truls også i et brev til den tredje kalifen fra 1976, der han forklarer at menigheten håper de snart får mulighet til å åpne et senter eller en moské i Oslo. Han skriver at menigheten har jobbet hardt for å finne et sted, og de har ansatt eksperter for å hjelpe til med dette arbeidet. Truls utdyper: ”*It has not been possible for us to*

²⁰⁰ Brev fra Truls til Abdul Ghani, 13. desember 1975

²⁰¹ Brev fra Truls til Abdul Ghani, 13. desember, 1975

²⁰² Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁰³ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁰⁴ Brev fra Truls til Abdul Ghani, 13. desember 1975

get a plot of land, but just now there are a few places available which may be used for a center".²⁰⁵ I samme brev skriver han at selv om de utvilsomt ikke er en rik bevegelse, og at det er behov for moskéer eller sentre også andre steder, ønsker han å understreke at deres menighet har fått over 100 medlemmer, og desperat trenger *"a kind of center for religious, social and missionary purposes"*. Videre forklarer Truls at de også føler et behov for en misjonær som ville være utpekt spesielt for Norge.²⁰⁶

Globalt blir lokalt

Det at menigheten måtte selge tomten på Høybråten for å hjelpe til med å finansiere en moské i København forteller Truls at var leit, men han påpeker at dette også så langt har vært bevegelsens styrke, *"det at vi har dette vi kaller kalifatet"*.²⁰⁷ Han forteller at om det kommer en beskjed, så gjør menigheten det de får beskjed om, *"ferdig med det. Det er totalt udiskutabelt"*. Han legger til at det var dette som gjorde at de fikk kjøpt moskeen i Frognerveien, fordi de hadde begynt å samle inn penger til jubileumsfondet. Truls forklarer at jubileumsfondet er den globale menigheten sitt fond, og at de kan samle inn penger mer lokalt, men at også det er etter en avtale globalt. Slik fikk de samlet inn penger og kjøpt menighetshus i Kristiansand i 2014:

*"Det var sånn intern samling. Da går det sånn oppfordring på fredagspreken og så lover vi 10.000 eller 20.000 eller et eller annet sånn fra den enkelte. Og så har vi samlet inn penger med tanke på å kjøpe noe lenger nord."*²⁰⁸

Behovet for moské

I et brev til Munir ud din Ahmad, misjonær i Gøteborg, og Kamal Yousuf fra 1975 skriver Truls at menigheten stadig øker i medlemstall på grunn av innvandrere fra Pakistan. Han skriver at mange er kvinner, som ofte lever isolert i det norske samfunnet, og et stort antall er barn, som trenger kunnskap om islam og kontakt med andre muslimske barn.²⁰⁹ Videre forteller han at den eneste måten å komme i kontakt med menigheten på er gjennom en postboks, og behovet for et møtested, informasjonssted, leserom eller en moské er større enn

²⁰⁵ Brev fra Truls til den tredje kalifen, 6. august 1976

²⁰⁶ Brev fra Truls til den tredje kalifen, 6. august 1976

²⁰⁷ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁰⁸ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁰⁹ Brev fra Truls til Munir ud din Ahmad og Kamal Yousuf, 16. september 1975

tidligere. Han skriver at det etter hans mening er så godt som umulig å få tak i tomt til å bygge moské på fra Oslo kommune, og å kjøpe tomt vil være dyrt, særlig om beliggenheten skal være nære byen. Truls nevner Moss og Drammen, men påpeker at dette vil være et stykke unna Oslo, og derfor ikke like aktuelt.²¹⁰

Truls kan også fortelle at det i en periode var snakk om å bygge moské ved området der Galleri Oslo og Radisson Plaza ligger i dag, og at *”når det nå ligger som det gjør, så var det regulert, det området der, med tanke på en moské!”*. Han forklarer videre at det var advokaten Theodor Broch som stod i spissen for å realisere disse mosképlanene. Truls husker han som en positiv og velvillig person:

”Jeg kjenner ham jo ikke, men du vet det er noen mennesker som er store menneskevenner. Som vil gjøre gode ting. Jeg oppfattet han som at han så på innvandrere, at de slet kanskje, eller at han så at for dem ville det være viktig å finne et sted for sin tro. Kan jeg tenke meg da. Og at han er av den typen som tenker at ”kanskje kan jeg hjelpe dem”. Og sånn ble jo jeg invitert, sånn som jeg husker det, for de hadde min adresse, og så redegjorde han for planene. Jeg husker jeg sa at det er jo ikke så enkelt, for han tenkte at nå må alle muslimene slå seg sammen. Jeg måtte jo helle kaldt vann i blodet og si at dessverre, så enkelt var det ikke. Men faktisk, det har ført til at området er regulert slik det er da. Men noen moské ble det aldri.”²¹¹

Det ble dermed ikke realitet av disse planene, og jakten på en moské for menigheten fortsatte også for menigheten.

Økonomisk endring

På begynnelsen av 1980-tallet endret det seg for menigheten økonomisk. Dette kobler Truls opp mot bevegelsens hundreårsjubileum. I forbindelse med jubileet bestemte den tredje kalifen at det skulle samles inn penger til et særskilt jubileumsfond i 1979. Menighetens system fungerer slik at når noe besluttes, vil medlemmene gi løfter om hvor mye de ønsker å gi. Da vet menigheten at det er noe de kan regne med, forklarer Truls. Tilsvarende med jubileumsfondet, *”i 1979 ble det gitt løfter om å gi x antall tusen kroner innen en bestemt dato”*, forteller han, og legger til grunn at dette kan tilknyttes to årsaker. Det ene er at det var kommet flere ahmadi-muslimer til Vesten, og at *”det da følges et helt annet inntektsgrunnlag*

²¹⁰ Brev fra Truls til Munir ud din Ahmad og Kamal Yousuf, 16. september 1975

²¹¹ Intervju med Truls, 15. mai 2016

enn du har når du er fattig bonde eller sjåfør eller hva som helst i Pakistan".²¹² Altså hadde det økonomiske grunnlaget for mange endret seg, og dermed var det mulig å bidra mer. Den andre årsaken, påpeker Truls, dreier seg om ahmadi-muslimenes tradisjoner:

"Så har du dette med vår tradisjon at ja, vi gir løfte. Og vi har jo fortsatt, jeg pleier jo støtt og stadig å understreke det, vi er ikke bedre enn andre, men det er noe med det å være minoritet. Fordi du hele tiden bevisstgjøres. Og du vet at skal du få til noe så må du yte noe. Ut i fra det så fikk vi altså samlet inn penger, og som jeg har fortalt før, det skjer en vesentlig forandring på den tiden. Vår menighet internasjonalt for en helt annen økonomisk styrke enn vi hadde hatt frem til da. Og stadig vekk, det henger sammen med at, sånn som jeg oppfatter det da, at det henger sammen med det hundreårsjubileet og løftet til det fondet. Og da gjorde jo det at vi fikk penger, og igjen, det er vår styrke, i lengden kan det muligens bli vår svakhet og, dette med sentralisering. Men vår styrke ligger i at hvis vårt overhode, kalifen, sier at vi gir noe, så blir det sånn".

Noor moské – Frognerveien 53

Truls og de andre medlemmene endte opp med å kjøpe et dødsbo, en villa på Frogner ved årsskiftet 1979 og 1980. Noe av det første Truls og de andre medlemmene sørget for var å skaffe permanent bruksendringstillatelse til moské. Hvordan de kom over villaen er Truls usikker på, men han mener det skyldtes en av medlemmene som arbeidet som jurist og dermed hadde noen kontakter som tipset dem. Truls forteller at bygningen tidligere var eid av Gerhard Ludvigsen, som i sin tid drev et importfirma av fotokjemikalier.²¹³ For å kunne kjøpe dette bygget, fikk menigheten som nevnt bevilget midler fra utlandet.

I denne perioden arbeidet Truls i Norsk Lektorlag som generalsekretær, og han forteller at det var en hektisk periode. Han løp opp og ned fra Wergelandsveien, der han arbeidet, til Frognerveien for å rydde og lempe. Noor moské åpnet dørene for første gang i 1980, og Truls forteller at det var stor jubel og stas. Den tredje kalifen var tilstede for anledningen.²¹⁴ Han husker godt at han synes det var mye plass: *"...så mye plass, en så stor bygning. Og heldigvis da, etter en stund, så ble den for liten".*²¹⁵

²¹² Intervju med Truls, 19. november 2015

²¹³ Intervju med Truls, 4. mars 2016

²¹⁴ Jeg har sett navnet Noor skrevet både Nor og Noor. Jeg har valgt å benytte meg av den formen jeg oftest har sett brukt, og som tilsvarer den formen Truls selv har som mellomnavn.

²¹⁵ Intervju med Truls, 4. mars 2016



Den tredje kalifen var tilstede under åpningen av Noor moské. Bildet er hentet fra menighetens eget album og gjengitt med Truls sin tillatelse.



Truls og sønnen ved siden av den tredje kalifen da moskeen på Frogner åpnes 1. august 1980. Bildet er hentet fra menighetens eget album og gjengitt med Truls sin tillatelse.

Noor moské blir menighetens faste møtested, og i 2. etasje blir det misjonærboelig. Da de kjøpte villaen var det allerede en leieboer som bodde i andre etasje, og Truls forteller at de lot leieboeren bo der så lenge de kunne. I første etasje fjernet de dører og utvidet åpninger for å lage større plass. Et stort og et lite soverom ble gjort om til kontorer, og det som hadde vært et bibliotek fortsatte de å bruke som både bibliotek og møterom. Truls forteller at de hadde en glassdør som man kunne ta vekk, og dermed utvide hele moskésalen.²¹⁶ Mellom stue og spisestue ble det slått ut en del av veggen og bygget om, så det ble ett stort moskérom. Til venstre for det igjen, forteller Truls, i det som opprinnelig var kjøkkenet, lagde de en større åpning til moskérommet. I garasjebygget settes det opp til radiostudio, som fremdeles blir benyttet. Radio Islam Ahmadiyya sender programmer derfra en gang i uka. Videre forteller Truls at kvinnene etterhvert fikk egen inngang i første etasje ved kjøkkenet, og de fikk sitt eget store rom i underetasjen. Denne adskillelsen beskriver Truls som for han litt problematisk:

”Ja, jeg liker det ikke. Fordi jeg mener, du kan si at jeg ser de negative sidene ved det veldig åpne vestlige samfunnet. Det gjør jeg. Men jeg synes og det har jeg ofte sagt, at når vi nå lever i det samfunnet vi gjør. I det vestlige samfunnet, hvor kvinnene og jentene sitter på t-banen sammen med fremmede menn, på lesesalen med fremmede menn, de jobber sammen med fremmede menn. Og da er de ikke pakka inn, og så kommer de til moskeen. Og da pakker de seg inn. Og jeg synes det har så veldig lite sammenheng, mindre logikk.”²¹⁷

Truls legger til at dette er noe som har røtter i gamle tradisjoner, som han kjenner igjen fra sin egen barndom, der menn og kvinner ba på hver sin side i kirken. Han trekker frem at for han er det greit at kvinnene ber bak mennene, men at han ikke liker alle tradisjonene; *”Men den veldig innpakningen og hver sin inngang, nei det liker jeg ikke. For å si det sånn, jeg slenger noen meldinger av og til”*.²¹⁸ Truls forteller at i perioden han selv var *amir*, da de hadde langt færre medlemmer, var det viktig for han at det var en fellesdel for kvinner og menn²¹⁹:

”det var mer lokalhensynet at jeg da, vi leide Folkets hus, og at jeg da hadde fellesdel hvor jeg snakket om alt mulig, kultur og ja forskjellig sånn felles. Og så stengte man og hadde mannsmøte og kvinnemøte. Og senere i

²¹⁶ Intervju med Truls, 20. april 2016

²¹⁷ Intervju med Truls, 20. april 2016

²¹⁸ Intervju med Truls, 20. april 2016

²¹⁹ Ahmadiyya-menigheten kaller sin øverste leder for *amir*. Deres amir er menighetens administrative leder med ansvar for organisering og drift av moskeen.

moskeen, i Frognerveien også. Måten vi hadde åpne dør, sånn som det var felles, og så lukket vi døren og så var mennene for seg selv og kvinnene for seg selv.”²²⁰

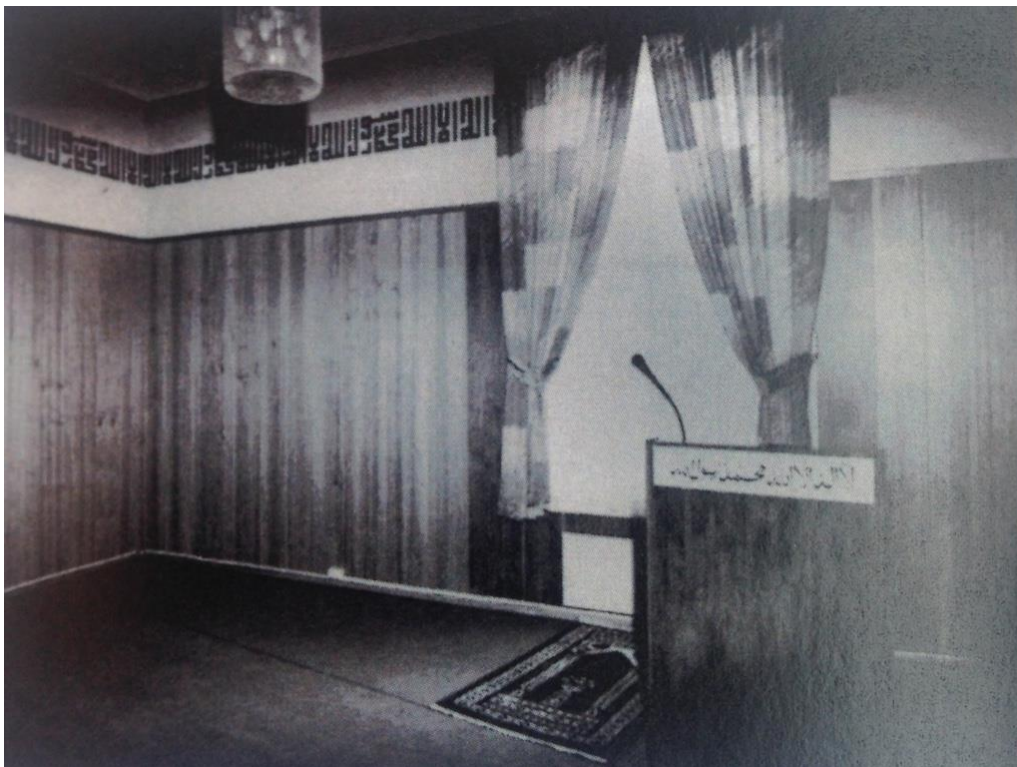


Noor moské. Bildet er tatt av Truls, og gjengitt med hans tillatelse.

²²⁰ Intervju med Truls, 15. mai 2016



Bilde av bønnesalen i moskeen på Frogner. Bildet er tatt av Arthur Sand og gjengitt med hans tillatelse.



Bilde av moskeens prekestol, minbar, der imamen pratet til menigheten. Bildet er tatt av Arthur Sand og gjengitt med hans tillatelse.

Moskeens utfordringer på Frogner

Truls forteller at de generelt hadde et utmerket forhold til naboene på Frogner. De prøvde å gi beskjeder, sende brev, sette opp plakater og snakke med naboene om de visste at noe spesielt skulle skje, for eksempel om menighetens kalif skulle komme på besøk, *”for da stod jo alt på hodet”*.²²¹ Truls forklarer videre at han ikke kan huske at det var noen negativitet fra naboene knyttet til moskeen. Han legger til at det kunne hende at noen naboer for eksempel klagde på utvendig belysning, men at det aldri var noen ubehageligheter. Truls mener det er det fint at folk sier i fra, slik at man kan få svar, gi en forklaring eller informere:

”Å informere om ting, forklare at det ikke var permanent, det tror jeg var litt viktig. At dette er én dag, eller nå skal vi få sånt besøk som varer i tre dager. Så vet de det, ferdig med det”.²²²

Truls forteller at enkelte ting endret seg da de endelig fikk moskéen på Frogner. Rent praktisk fikk de et sted å lagre ting. Men han forteller også at det var negative konsekvenser.²²³ Den 14. juni 1985 ble Noor moské utsatt for et attentat, der en 19 år gammel mann tilknyttet et høyreekstremt miljø plasserte en bombe ved bygningens kjellerinngang. Truls forteller at han ble oppringt midt på natten av en kollega som bodde i nærheten av moskeen på Frogner, og at hans umiddelbare reaksjon var *”er noen drept?”*.²²⁴ Han husker at biter fra moskeens kjellerlem, der mannen har plassert bomben, ble slengt mange kvartaler unna, og understreker at det var et under at ingen ble drept eller skadet. I våre samtaler om hendelsen påpeker Truls flere ganger at til tross for at hendelsen var skremmende og trist, bærer han ikke noe nag mot mannen som stod bak angrepet.²²⁵ På grunn av eksplosjonen mistet de også mye arkivmateriale. Men Truls legger til at det å få en moské var en ny verden:

”Det var fantastisk. Det betydde mye. Men så er det jo det at samtidig, så øker jo også, får vi si dessverre, innvandringen. Når jeg sier dessverre så er det jo fordi at den innvandringen, det er jo på grunn av forfølgelse. Det som var tidlig 70-tall, det aller tidligste, det var jo arbeidsinnvandring. Det var jo norske myndigheter og arbeidsgivere som gjerne ville ha arbeidskraft til Norge. Også fra Pakistan. Men den senere innvandringen som vi på en måte nøt godt av da, det skyldtes jo at folk flyktet regelrett. Noen fordi det var ubehagelig, andre fordi

²²¹ Intervju med Truls, 15. mai 2016

²²² Intervju med Truls, 15. mai 2016

²²³ Intervju med Truls, 20. april 2016

²²⁴ Intervju med Truls, 15. mai 2016

²²⁵ Intervju med Truls, 15. mai 2016

det var livsfarlig. Det er jo flere her som flyktet for sitt bare liv. Så det er... Men da hadde vi jo et sted. Og så fikk vi jo misjonærer igjen, og de hadde et sted å bo, vi hadde leilighet i andre etasje. Det var en ny tilværelse.”²²⁶

²²⁶ Intervju med Truls, 20. april 2016

7 Inkludering av nye medlemmer og interaksjon med storsamfunnet

De første innvandrerne – en ny fase

Fra 1970 og langsomt fremover begynte de pakistanske innvandrerne å ankomme Norge. På denne tiden bodde Truls i Finnmark, før han flyttet tilbake til Oslo i 1973. Truls husker godt, både fra da han besøkte Oslo, men også da han flyttet tilbake, hvordan han møtte det han kaller ”muslimer av alle forskjellige typer”.²²⁷ Han forteller at han pratet med dem, og at det svært ofte var ”ahmadier som visste om meg, eller som fant meg fram som hadde fått adressen min. Så de visste jo at det var en hvit ahmadi her”.²²⁸ Han forteller videre at mange av innvandrerne bodde kummerlig, og at han husker at han følte seg trist og hjelpeløs fordi det ikke var mye han kunne gjøre for å bedre deres situasjon. Han legger til at han i denne perioden ble brukt forskjellige sammenhenger, først og fremst rent praktisk; å forklare, fortelle og prøve å hjelpe.²²⁹

Når det gjaldt menighetens arbeid, forteller Truls at de holdt møter den første lørdagen i måneden. Han beskriver disse møtene som nærmest orienteringsmøter, der temaet var en blanding av religion og kultur. Ofte holdt Truls foredrag. Norsk næringsliv, geografi, historie, kultur og skikker var blant temaene han tok opp. Han forklarte om jul, påske og pinse, i håp om å få dem til å forstå det norske samfunnet.²³⁰ Dermed ble samfunnsforståelse én del av møtet, og religion en annen del. I følge Truls var dette en ny fase:

”..for før det så skulle jo jeg snakke om islam ovenfor nordmenn, som jeg ikke greide i særlig grad, men det var hvert fall, det var jo det jeg prøvde å gjøre. Informere og sende ut skrifter om islam til nordmenn. Og så kommer en ny fase da, hvor veldig mye av min tid og krefter og evner, i den grad jeg hadde det, gikk ut på å prøve å snakke om norsk kultur til dem. Ja, så det ble en ny fase også i mitt liv, da egentlig. Bruk av tid og krefter. Og opp i gjennom årene, det er helt klart at jeg med min norske væremåte og for så vidt også jeg som person, at det ofte butter mot pakistanske tradisjoner. Og det har jeg jo sagt, og det mener jeg fortsatt. De bærer over med meg fordi jeg er den gamle. Så de tåler nok en del. De rister nok på hodet, men de tåler mye fordi jeg er jo den

²²⁷ Intervju med Truls, 8. april 2016

²²⁸ Intervju med Truls, 8. april 2016

²²⁹ Intervju med Truls, 8. april 2016

²³⁰ Intervju med Truls, 8. april 2016

*gamle. Det kan de jo ikke gjøre noe med. Jeg er eldst. Jeg var her først! Jeg var her før dem, det er jo det jeg av og til pleier å si.*²³¹

Et hvitt alibi

Truls, som etnisk norsk muslim og en av Nordens første ahmadi-muslimer, ble en autoritet i menigheten med høy status. Han forteller at det er både interessant - og til tider skremmende, når han i blant møter godt voksne medlemmer av menigheten som forteller om gode opplevelser de hadde da de som barn møtte Truls. Truls forteller om positive tilbakemeldinger, og at han ofte blir overveldet av at disse møtene kan ha betydd så mye. Han utdyper at det *”sånt sett har det nok betydd, for hvert fall en del av menigheten, særlig de yngre (...), at det var et blekansikt der”*.²³²

I et intervju med Vårt Land fra 2015 snakker Truls om de første møtene med innvandrere fra Pakistan. Truls forteller at han følte seg som et *”hvitt alibi”* som menighetens medlemmer var stolte av. *”Jeg var som et hvitt alibi. De var stolte av meg, og ville ha råd og tips om Norge og norske forhold”*.²³³ I en av våre samtaler legger Truls til at han i flere ulike sammenhenger har opplevd å blitt brukt som et hvitt alibi. Han understreker at det har vært greit, men at det i visse situasjoner har vært mennesker som har kommet for å møte *”fremmede”*. De skal møte folk med pakistansk eller fremmed bakgrunn og plutselig så kommer han *”Ola”* inn. Truls har opplevd at dette til tider har skapt en utrygghet eller usikkerhet blant besøkende og enkelte ganger opp i gjennom årene har han derfor sagt at han ikke ønsker å være med.²³⁴

Refleksjoner rundt møtet med de første innvandrerne og islam

Møtet med de pakistanske innvandrerne førte til at Truls selv reflekterte rundt islam. Han forteller at han tror han opplever islam på en annen måte enn mange andre i menigheten, fordi at islam for han ikke er innvevd i hans kultur, slik den er for mange andre:

²³¹ Intervju med Truls, 8. april 2016

²³² Intervju med Truls, 8. april 2016

²³³ Lindekleiv, Heidi Marie, ”Allahs nordmenn”, Vårt Land, 26. januar 2015 <http://www.vl.no/2.615/allahs-nordmenn-1.312833>

²³⁴ Intervju med Truls, 8. april 2016

”Jeg innbiller meg, jeg må understreke at jeg innbiller meg, at jeg opplever islam på en annen måte en flertallet, i hvert fall av de som er født inn i islam. Og det er noe som jeg av og til har sagt, og mener fortsatt, at det er veldig sunt. Altså, jeg mener jo stadig vekk at det er islam som er sannheten, og vår retning også alt det der, men sånn generelt så tenker jeg at det bra for en religion, at en får av og til tilsig fra nye tilhengere som har en annen bakgrunn.”

Videre trekker Truls frem et eksempel fra sin egen oppvekst, da han forteller at kristendommen var noe tungt og alvorlig, og forklarer at dans var noe man ikke skulle drive med:

”Å danse, det var den skjære synd. Og var du kristen danset du ikke. Og så kommer det altså omsider da, som en frukt av langvarig misjonsarbeid, blant annet fra Norges side, veldig mye fra Norges side, så kommer det jo afrikanere til Norge! Som er kristne, dypt alvorlig, og de synger og de danser og de står i. Og så tenker man ”å, går det an det da?”. Man blir konfrontert, man utfordres tenker jeg, fordi enhver tro, enhver religion, etterhvert blir den et mønster. Og så tenker man at sånn må det være. Helt til noen kommer nærmest å ”nei, det må ikke være sånn, det er ikke dette som er religionens kjerne”.²³⁵

I følge Truls er dette interessant. Han sier at det er lett å innenfor sin egen gruppe si at *”en som gjør sånn og sånn, han tar ikke religionen alvorlig”*.²³⁶ Det kommer tilhørere fra samme religion fra flere ulike land, og oppfører seg en annen måte enn det vi gjør, forklarer han, og forteller videre at man i møtet med dem ikke kan si at de ikke er ordentlig kristne eller muslimer. Han påpeker at dette bør sette i gang bevegelser hos de ulike gruppene, og trekker frem sin egen menighet som et eksempel. Han forklarer at han selv er en av *”disse her”*, som kommer med en annen bakgrunn, tenke- og væremåte, som han mener ethvert religiøst samfunn har godt av.²³⁷

”Som å jobbe i sirup”

Videre trekker han frem at det for mange av menighetens medlemmer ville vært utenkelig å sitte *”sånn som vi gjør nå. Å sitte alene på et rom med en kvinne, eller kanskje enda verre, en kvinne sitter alene på et rom med en mann”*.²³⁸ Når Truls konfronteres med denne tankegangen, tenker han ofte på en spesiell hadith, der profeten får besøk av en mann som har

²³⁵ Intervju med Truls, 19. november 2015

²³⁶ Intervju med Truls, 19. november 2015

²³⁷ Intervju med Truls, 19. november 2015

²³⁸ Intervju med Truls, 20. april 2016

et problem og trenger råd. Senere kommer mannen tilbake med et annet problem. Gang på gang kommer mannen, og ønsker detaljerte svar på sine problemer og spørsmål. Til slutt, forteller Truls, sier profeten til mannen at dersom noe plager din samvittighet, la det være. Dette mener Truls er blant de historiene han liker aller best:

"Den sier at ålreit, hvis du tenker at dette er ikke bra for meg, nei så hold deg unna da. Ikke si at noen andre skal holde seg unna. Det er noe med at "konsentrerer deg om deg sjøl". Om noe ikke er bra for deg, så skygg unna".²³⁹

Truls understreker at han forstår at en som er oppvokst i et pakistansk landsbysamfunn støter på mange utfordringer når de kommer til Norge. Han mener dette er en hadith som passer bra i mange sammenhenger, for å forklare hans tilnærming til utfordringene når det gjelder møtet med pakistansk kultur og tenkemåte. Truls forteller videre at flesteparten av menighetens medlemmer, særlig fra hans egen generasjon, er preget av pakistansk kultur. Han husker at den siste tiden hans som menighetens leder var preget av en følelse av å "arbeide i sirup", og at stadig færre av hans forslag ble gjennomført.²⁴⁰ Han legger til at det er noe han kjenner på også i dag:

Det var ingen som tvilte på min tro, eller min troverdighet. Så dermed så ga det meg jo en viss styrke, eller posisjon eller status. Samtidig så kunne jeg jo si klart i fra at det er ikke sånn det er, eller dette passer ikke her i Norge, eller dette er pakistansk tradisjon, det er ikke islam. Så jeg hadde jo den rollen. Selv om du mener at det er islam, eller det er islam, så er det ikke nødvendigvis det, men kulturen.²⁴¹

Det var det viktig for Truls å se det fra den andre siden også. Han forteller at det er vanskelig å kunne si hva som er rett og galt, hva som er islam og hva som er kultur, og trekker frem et eksempel fra Noor moské. Menighetens kvinnelige medlemmer hadde et eget rom i moskeen, og en dag da Truls kom til moskeen hadde kvinnene hengt et forheng over glassdøra inn til rommet:

Så sitter du der og tenker: hva er nå min vestlige kultur? Ikke sant? Hvis jeg sier dette er riktig, og dette er islam, og de mener noe annet, skyldes det da min vestlige kultur, eller deres pakistanske? Som jeg nevnte,

²³⁹ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁴⁰ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁴¹ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

*kvinnene som ville ha det forhenget. Og det øyeblikket tenkte jeg at hvis jeg nå nekter dem det, hva slags arroganse er det fra min side?*²⁴²

Et annet eksempel på at Truls sin vestlige tenkemåte skiller seg fra flertallet i menigheten ble synlig da Truls ønsket å si i fra seg ansvaret i menigheten. Han forteller at han skrev et brev til kalifen, der han ba om å bli fritatt fra rollen som menighetens amir. Han forteller at han var både overarbeidet og nedkjørt, og at han ikke så noe annet valg:

*”Jeg skrev og ba om å få slippe og jeg husker at etter det, da var jeg ganske langt nede. Jeg vil jo veldig gjerne gjøre det kalifen ønsker, og ikke bare det, men også hva menigheten ønsker. Jeg var jo amir fordi menigheten hadde valgt meg. Det er jo sånn systemet er, vi velger og så blir det sendt inn til hovedkvarteret, som enten sier OK eller nei, den fyren der, holder ikke mål. Så de kan overprøve. Men jeg ble jo valgt og godkjent og alt det der, og jeg følte jo at jeg sviktet både menigheten og kalifen. Kanskje aller mest kalifen. Jeg tenkte at nå blir jeg bare tuppa ut. Men det gjorde jeg jo ikke, for jeg hadde et meget godt forhold til kalifen, også etterpå.”*²⁴³

I følge Truls kan dette kobles opp mot kulturforskjeller, og han forteller at han ikke tror et medlem med pakistansk bakgrunn ville gjort det samme. Han påpeker at dette kan ha sammenheng med det han beskriver som en generell lydighetskultur i Pakistan, i motsetning til en mer demokratisk kultur i Vest-Europa.²⁴⁴ Han legger til at det at han sa fra seg rollen som amir førte til at det ikke ble riktig for han å takke ja til andre verv, og at han derfor lettere kunne skyve disse tilbudene fra seg, fordi han kunne begrunne det med at han tross alt hadde bedt kalifen om å bli fritatt fra sin funksjon som amir. Likevel, tilføyer han, så fikk han tildelt en del av et kontor og blir ofte brukt i uoffisielle og offisielle sammenhenger. Han var blant annet ordstyrer da menigheten holdt sin Fredskonferanse i 2016.²⁴⁵

Flere medlemmer – den nye moskeen: Baitun Nasr

Etterhvert som medlemstallet økte, meldte behovet for en ny og større moské seg. Truls forteller at de, særlig på fredagsbønnene, fikk problemer rundt år 2000. Han forteller videre at opprinnelig ba alle inne i selve bønnesalen. Etterhvert måtte noen be i den delen som egentlig var møterom og bibliotek, og i rommet som lå i flukt med det, deretter inne på et annet kontor, i gangen og etterhvert dro de med tepper ut på terrassen. Det var en utfordring med

²⁴² Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁴³ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁴⁴ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁴⁵ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

plass, understreker han.²⁴⁶ I en e-post til meg skriver han at ikke bare ble bygningen for liten, men den var heller ikke bygget som en moské, og de begynte derfor å undersøke mulighetene for å finne en tomt for oppføring av moské.²⁴⁷

Nå ble målet å *bygge* en ordentlig moské, men veien dit skulle vise seg å være lengre og mer omfattende enn det Truls hadde sett for seg. Når jeg spør om hvorfor valget falt på Furuset så forklarer Truls at det ikke var så viktig for dem hvor tomten lå, men at det ble Furuset fordi det var en tomt tilgjengelig der. Han skriver i samme e-post at det å skulle få tak i en tomt i Oslo sentrum var en umulighet, og dessuten var det et begrenset antall tomter som kunne brukes. Det viktigste at var de nå ønsket å bygge, ”*noe som virkelig var en moské. Så det var en drøm*”.²⁴⁸

Truls trekker også frem at det kommunikasjonsmessig var en veldig grei beliggenhet, med flere busser som går dit i tillegg til t-banen. Det var derfor veldig praktisk, og Truls skriver i samme e-post at han i ettertid han tenkt at det var greit at den endte opp med å ligge der den ligger fordi man ikke kan kjøre på E6 uten å se den. ”*Så vi kunne ikke fått det bedre, det var en velsignelse sier jeg*”.²⁴⁹

I e-posten skriver Truls videre at de i flere år jaktet etter en tomt, og at da de til slutt fikk napp var advokat Einar Langseth en sentral person. Truls tilføyer at det er flere år siden han sist møtte Langseth, men at han tenker på han med både takknemlighet og respekt. Truls skriver videre at slik han husker det, representerte Langseth på den tiden et større entreprenørselskap. De skulle selge flere tomter, blant annet tomten der Furuset Forum nå befinner seg. Truls, og av og til andre medlemmer fra menigheten, var i mange møter med blant annet bydelen og Byplankontoret for å finne en løsning. I e-posten kommer det frem at Truls hadde en følelse av at det kom til å bli vanskelig å få byggetillatelse.²⁵⁰

²⁴⁶ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁴⁷ E-post fra Truls til meg, sendt 13. mai 2016

²⁴⁸ E-post fra Truls til meg, sendt 13. mai 2016

²⁴⁹ E-post fra Truls til meg, sendt 13. mai 2016

²⁵⁰ E-post fra Truls til meg, sendt 13. mai 2016

Utfordringer i nærmiljøet – naboer og IKEA

Truls skriver videre i samme e-post at IKEA i denne perioden var på utkikk etter en tomt øst for Oslo, og de hadde kjøpt tomten der moskeen i dag ligger. Truls påpeker at tomten var for liten til å bygge et varehus på, og det var mange momenter som spilte inn på hvorfor det til slutt endte slik det er i dag.²⁵¹ Han skriver:

”Jeg tror at IKEA snuste litt på en mulighet for å bygge i Skedsmo, men at de helst ville bygge i Oslo. For IKEA ville Furuset idrettslags anlegg et annet sted i dalen - det stedet der IKEA har bygd i dag - passe bra, men da måtte de løse ut idrettslaget og bygge ny ishall til dem. Av årsaker som jeg ikke kjenner, ville det passe best å plassere den hallen på den tomten som var vår, og da var det behov for et makeskifte. Jeg mener å huske at det var i den prosessen vi ble innkalt til møte med Kaare Sandegren, som var en sentral person i Oslo Arbeiderparti, og som jeg mener var næringsbyråd (eller tilsvarende). Jeg mener å huske at en eller to fra menigheten var med meg, men akkurat på det møtet, som fant sted på Rådhuset, var det nok han og jeg som var de sentrale personene.”²⁵²

I samme e-post skriver Truls at han i sitt møte med Kaare Sandegren fikk en klar forståelse av at det var viktig for Oslo å sikre seg at IKEA bygde sitt varehus på Furuset og ikke i Skedsmo. Han legger til at selv om Sandegren ikke sa det rett fram, var hans inntrykk at imøtekommenhet fra menighetens side overfor IKEAs ønsker om makeskifte ville føre til at kommunen på sin side ville være imøtekommende når det gjaldt byggetillatelse for moské. Videre skriver han at: *”Enden ble god. IKEA ble bygget til glede for Oslo, Furuset idrettslag fikk ny ishall og sikkert også en rikelig økonomisk kompensasjon, og vi fikk bygge vår moské på et sted som gjør den enda mer synlig fra E-6 enn den ville ha vært på den andre tomten.”²⁵³*

Truls forklarer at han husker at noen av menighetens medlemmer ønsket å si nei til et makeskifte. I dette var han uenig. For han ble det unødvendig å skulle *”ri noen prinsipper”*, dersom det fantes en løsning som kunne være til gagn for både andre og dem selv.²⁵⁴ Det ble en lang prosess, Truls husker at han var med på å legge ned grunnsteinen, før arbeidet stoppet opp i mange år. Dette beskriver han som en lei og trasig tid. Han forteller at de etter en stund fikk en klar melding fra kalifen om at de var nødt til å samle sammen penger og få arbeidet

²⁵¹ E-post fra Truls til meg, sendt 13. mai 2016

²⁵² E-post fra Truls til meg, sendt 13. mai 2016

²⁵³ E-post fra Truls til meg, sendt 13. mai 2016

²⁵⁴ Intervju med Truls, 4. mars 2016

med å bygge moskeen i gang igjen.²⁵⁵ Truls mener dette tjener som et godt eksempel på AMJs store styrke, kalifatet. Truls forteller videre at dette førte til en *”voldsom økonomisk innsats, og for så vidt arbeidsinnsats innen visse rammer, sånn fysisk”*.²⁵⁶ Han forteller at det fremdeles var visse utfordringer. I følge Truls bunnet disse i ulike holdninger blant menighetens medlemmer, og dreide seg først og fremst om kulturforskjeller. Enkelte ganger følte han at det var *”som å spare på skillingen og la daleren gå”*, og i mange år stod arbeidet stille. Han understreker at pakistansk tenkning er annerledes enn den norske. Truls, som på den tiden ikke var leder for menigheten, ønsket å leie inn en byggherre, et konsulentfirma som ville kostet mye penger, men det var ikke alle menighetens medlemmer enige i. I stedet ble det leid inn firmaer som etter hvert gikk konkurs og bygget ble stående halvferdig i mange år. Truls forklarer videre at det var *”(...)en lang prosess med å få sammen nødvendig dokumentasjon nettopp fordi du ikke kan bygge noe før du vet hvor solid betongen er. Så det tok lang tid før vi fikk sammen papirene”*.²⁵⁷ Truls legger til at det skjedde mye i denne perioden som han synes er beklagelig, men at det på ingen måte er noe han gnager på, *”moskeen står jo der i dag”*.²⁵⁸ Han legger til at en annen utfordring var at det var mange negative følelser og reaksjoner i nærområdet:

*”Jeg skjønner jo det. Jeg forstår at folk er redde, fremmedfrykt, ”de der”, dette vil være ytterligere med på (...). Det var jo et belastet miljø på Furuset i den perioden der, ”så kommer det enda flere av dem”, også blir det uro og så blir det kanskje farlig, også synker husprisene kanskje mer. Alt kobles sammen. Beveggrunnen kan være forskjellig, for noen er det ene, for noen det andre, for noen det tredje. I alle fall, det var masse motstand.”*²⁵⁹

Finansiering av moskeen

I denne perioden hadde ikke Truls lenger noen offisiell funksjon, men han mener å huske at moskeen på Furuset til en viss grad ble finansiert med midler fra England som de fikk låne og betale tilbake. Det aller meste av finansiering var det likevel menighetens medlemmer som stod for. Han forklarer at det er en stor offervilje blant menighetens medlemmer:

”(...)sånn litt overlegent kanskje, men av og til, når jeg har vært her med noen grupper for eksempel og jeg er blitt spurt om hvordan finansierte dere, og da pleier jeg å peke på en søyle og si at ”der ser du den hytta som

²⁵⁵ Intervju med Truls, 4. mars 2016

²⁵⁶ Intervju med Truls, 4. mars 2016

²⁵⁷ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁵⁸ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁵⁹ Intervju med Truls, 20. april 2016

kona og jeg drømte om". Fordi det lå på det planet altså, vi har gitt ganske mye. Andre har gitt mye mer enn det vi gjorde, for all del. Men det er en meget stor offervilje, ikke blant alle, alle ofrer noe, men noen ofrer veldig mye altså. Og noen solgte en større leilighet og kjøpte en mindre og ga mellomlegget. Solgte bilen og kjøpte en enklere bil og la mellomlegget her".²⁶⁰

Den 30. september 2011 ble moskeen, i følge deres norske hjemmesider, offisielt åpnet av menighetens åndelige overhode og leder. Moskeens kuppel måler 15 meter og selve minareten er 21 meter høy. Med et areal på 4200 kvadratmeter, skriver de at de er Nordens største moské, og har plass til over 4000 mennesker. Moskeen har flerbrukshall, kontorer og storkjøkken og en stor bønnosal.²⁶¹ Inne i bønnosalen er det også bygget et galleri, der blant annet gjester kan overvære fredagsbønnen. Dette kan tjene som et synlig eksempel på menighetens ønske om å være utadrettet.

Interaksjonen med storsamfunnet

Menigheten er opptatt av interaksjonen med storsamfunnet. *"Uten at jeg skal si at det er det viktigste vi driver med, men vi prøver, og er veldig opptatt av å være en del av samfunnet".²⁶²*

I april 2016 holdt Fritt Ord et arrangement kalt "Er norsk islam mulig". Truls forteller med stolthet at lederen for stiftelsen, Knut Olav Åmås, i sin innledning berømmet menigheten for å være utadvendt. Han beskriver i sin innledning ahmadiyya-menigheten som ett av to unntak blant ellers svært lukkede muslimske miljøer.²⁶³ Truls forteller til at han er glad for å nevnes som en kontrast til de andre muslimske gruppene i denne sammenheng.²⁶⁴

I forbindelse med dette trekker Truls igjen frem kalifatet, som han er overbevist om at er menighetens styrke. Han tror at til tross for at de kun er omkring 1500 medlemmer i Norge, er kalifatet årsaken til at de har en større maktkraft enn det antall medlemmer tilsier:

"Det er ikke tvil i min sjel. Det er nettopp det at vi har et overhode. Og hvis det overhodet sier noe så gjør vi det. Sier han at det og det skal prioriteres så gjør vi det. Når han holder sine fredagsprekener så høres det over hele verden. Det sendes jo over satellitt og så blir det sendt (...) og så har man opptak og så videre sånn. Så uansett om du sitter i Norge, Indonesia, Australia eller Pakistan eller hvor som helst så vet du, sånn er det vi tenker, det

²⁶⁰ Intervju med Truls, 20. april 2016

²⁶¹ "Baitun Nasr Moské", <http://ahmadiyya.no/index.php/omamjnorge/moske-baitun-nasr>

²⁶² Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁶³ Foredraget ligger på youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=pVFOR-9U4LE>

²⁶⁴ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

*vet du, nå må vi skjerpe oss her, nå må vi gjøre det og det. Ja, at det gir en enorm styrke, det er jeg overbevist om.*²⁶⁵

Som et ledd i å ta del i storsamfunnet forteller Truls at han ofte har holdt offentlige møter og foredragsserier i moskeene. Han forklarer at de har som mål om å fortsette å holde regelmessige foredrag, særlig i vinterhalvåret, med ulike temaer. Han forteller videre at disse foredragene ikke bare handler om deres egen retning, men kan ta opp temaer som for eksempel islam i Spania, og legger til at det ligger et ønske om et mer utadrettet og kulturelt arbeid bak.²⁶⁶ Et av menighetens kvinnelige medlemmer er kunsthistoriker, og Truls forteller at han håper at hun vil holde en foredragsrekke om billedkunst. Selv ønsker han å holde et foredrag om bruken av ordet Mekka. Menigheten har også en lang tradisjon med å arrangere ”Religionenes dag”. Hensikten bak denne dagen er å la troende fra forskjellige religioner belyse et emne ut i fra sin religions skrifter, og målet ikke er å legge opp til diskusjon, men å gi mest mulig kunnskap. Truls forteller også at ønsket om å være en utadrettet menighet også markeres av menigheten gjennom å ha det de kaller ”åpen dag” for alle, den tredje tirsdagen i måneden.²⁶⁷

Ønsket om å være utadrettet blir tydelig ved moskeens hyppige besøk av skoleklasser. Truls påpeker at dette er noe menigheten har blitt rost for i alle år. I tillegg jobber Truls og andre medlemmer med å få et islam-bibliotek på beina. Også der er intensjonen utadrettet forteller han. Videre arrangerer menigheten også årsmøter, der politikere fra alle partier inviteres. Truls forklarer lattermildt at alle får ”lov til å si noen ord da, drive litt valgkamp og markere seg”.²⁶⁸ Han forteller videre at menigheten oppfordrer sine medlemmer til å være aktive i både politikken og lokalsamfunnet, og å stemme ved valg:

*”Og vi har heldigvis medlemmer som er aktive i forskjellige partier. Og det er også viktig, att vi ikke er bare i ett parti. Vi har kommunestyrerepresentanter(...), både fra Høyre og Arbeiderpartiet i hvert fall. Utover det er jeg usikker. Så vi har flere som er aktive i politikken, nettopp for å engasjere seg i lokalsamfunnet. Av og til så handler det jo om hva vi tror, andre ganger er det noe helt annet.”*²⁶⁹

²⁶⁵ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁶⁶ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁶⁷ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁶⁸ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁶⁹ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

Truls trekker også frem deres årelange tradisjon med ryddeaksjon etter nyttårsaften. Han forteller at de møtes *”(...)åtte om morgenen eller noe sånt no, så full fart, gamle, unge, damer og menn, ut i Frognerparken og rydder Frognerparken som bare det. Det har vi gjort år etter år etter år”*.²⁷⁰ Han legger til at de nå også rydder på Furuset, og i nærområdene til de andre menighetene, blant annet i Tønsberg. Og da det for noen år siden var flomkatastrofe i Lillestrøm stilte flere av menighetens medlemmer opp, for å blant annet lempe sandsekker og lage mat.²⁷¹ Han understreker at dette er å være en del av samfunnet er noe menigheten er virkelig opptatt av.

Truls påpeker at hensikten i det å være utadrettet bunner i ahmadiyya-bevegelsens tenkning å gjøre noe ovenfor andre. Dette kommer av at menigheten befinner seg i det han beskriver som skjæringspunktet mellom å være en sjømannskirke og å være utadrettet.²⁷² Han utdyper:

*”Av og til har jo min kritikk internt, - når jeg stod der og holdt prekener og taler så minnet jeg egentlig hele menigheten på det at vi må ikke være sånn - bare oss selv. Etter min mening, det strider mot det helt grunnleggende da. Men vi som menighet, som er liten, og sterkt kulturelt preget av eldre generasjonspakistanere. Og det har jeg sagt mange mange ganger internt, vi bruker alt for mye tid på oss sjøl. (...) Vi ligger i skjæringspunktet mellom å være en sjømannskirke, altså ta vare på dem som kommer andre steder fra, og være en utadrettet og for så vidt misjonerende menighet da.”*²⁷³

Truls forteller at han mener at menigheten ligger der i en balanse, og at han av og til holder *”svoveltaler og sier: Mer av det ene eller det andre!”*.²⁷⁴ Han forklarer at menighetens engasjement ikke nødvendigvis dreier seg om å fremme seg selv, men i stor grad dreier seg om å øke kunnskapen og forståelsen for islam i dagens samfunn.²⁷⁵

²⁷⁰ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁷¹ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁷² Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁷³ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁷⁴ Intervju med Truls, 12. Mai 2016

²⁷⁵ Intervju med Truls, 12. Mai 2016



Truls i menighetens islam-bibliotek i moskeen på Furuset.

8 Avslutning

Jeg har med min oppgave ønsket å dokumentere ahmadiyya-menighetens etablering og utvikling i Norge, gjennom å følge livsløpet til dens norske pioner, Truls Bølstad. Denne oppgaven gir ikke en grundig presentasjon av hele Ahmadiyya Muslim Jamaat historie i Norge, men fokuserer på spesielle og avgjørende perioder. Ved å fortelle Truls Bølstad sin historie, og gjennom å bruke nettopp *hans* beskrivelser og det skriftlige arkivmaterialet han har gitt meg tilgang på, ønsker jeg også å få frem hvor sentral han har vært for menigheten og hvilken rolle han har spilt.

Jeg har valgt å la Truls sitt følelsesliv komme til uttrykk i denne oppgaven for best å beskrive utfordringene Truls selv har stått ovenfor. Den første tiden var preget av gleden og tryggheten han fant i islam, han var sikker på at islam var riktig. Etterhvert ble han også preget av ensomhet. Truls var tidvis den eneste muslimen i Norge, og da han bodde i Lakselv fra 1967 til 1973 var han i tillegg adskilt fra resten av menigheten. Da han flyttet tilbake til Oslo, og menigheten fikk stadig flere pakistanske medlemmer begynte en ny fase. Han jobbet for å inkludere de nye medlemmene, og ønsket å hjelpe til med å integrere dem i det norske samfunnet, gjennom å lære dem om den norske kulturen. Flere medlemmer ga Truls utvilsomt en stor glede, men bidro også til frustrasjon. Følelsen av det han beskriver som å ”jobbe i sirup”, der vestlig tankemønstre møtte pakistanske tradisjoner, ble til tider svært utfordrende.

I denne oppgaven har jeg i liten grad fokusert på hva som skiller AMJ fra andre muslimer. Dette er først og fremst fordi det ikke har vært et stort samtaletema eller noe som har preget innsamlingsarbeidet mitt. Likefult vil jeg trekke frem kalifatet som et av AMJs særegne trekk. Denne organisasjonsformen ble også ofte ble trukket frem av Truls. Kalifatet ble nevnt flere ganger i våre samtaler, og Truls snakket om dette som en av menighetens største styrker. Han mener at det er det å ha en kalif, et overhode, som gjør menigheten så sterk og utholdende som den er. Truls oppfatter menigheten som sterk, til tross for å være en minoritet med et beskjedent medlemstall. Menigheten har kun rundt 1500 medlemmer i Norge, men den har likevel utvilsomt ”kommet for å bli”.²⁷⁶

²⁷⁶ Uttrykket ”kommet for å bli” henspiller på Kari Vogts bok med samme navn. Jeg vil på denne måten argumentere for at også AMJ bør synliggjøres i en norsk forskningskontekst.

Truls har spilt en viktig rolle og hatt mye ansvar innad i menigheten fra etableringen og frem til i dag. Hans rolle har imidlertid endret seg. Han har gått fra å presentere islam for nordmenn, informere og sende ut skrifter, til å gå inn i en helt ny og motsatt fase. Han forteller nå muslimske innvandrere om norsk kultur. I denne sammenhengen har jeg vist hvordan Truls, med sin norske væremåte og vestlige tankemønstre, har blitt utfordret i møtet med pakistansk kultur og tradisjoner som innvandrerne har med seg. Rollen hans har samtidig forblitt den samme. Men dette mener jeg at Truls siden 1957 har vært en viktig autoritet innad i menigheten. Til tross for at det ofte har vært uenigheter rundt forskjellige temaer innad i menigheten og Truls ikke alltid har fått det som han vil, har han høy status; han er både eldst, etnisk norsk og han var med på å etablere menigheten i Norge. Han har selv fortalt at hans vestlige tenkemåte ofte har blitt mot den pakistanske, men at ingen noen gang har satt noen spørsmålsteget ved hans autoritet og troverdighet.

Truls har selv flere ganger påpekt at han i menigheten har fungert, og fremdeles fungerer, som et "hvitt alibi". Dette begrepet understreker hans rolle som minoritet som etnisk norsk muslim, men synliggjør også på hvilken måte Truls føler at han blir oppfattet av menighetens majoritet. Det kan virke som dette er et element som har stått sentralt for Truls, og han forteller selv at det har vært tilfeller der han har takket nei til tilbud, for å unngå å igjen fungere som det hvite alibiet. Han er på samme tid opptatt av å understreke at han *jo er* annerledes enn flertallet i menigheten; han ble muslim, men aldri pakistaner.

Det store bildet

En sentral årsak til at jeg har valgt å skrive denne oppgaven er fordi jeg mener det var viktig å dokumentere den nå 75-årige Truls Bølstad sin historie. Hans livsfortelling gir kunnskap om Ahamdiyya Muslim Jamaats etablering og utvikling i Norge, og den gir oss bedre kjennskap til det som for en ahmadi-muslim er islams første tid i Norge. Dette er kunnskap som er tilgjengelig nå fordi en av menighetens mest sentrale medlemmer har vært villig til å formidle sin historie.

En annen viktig årsak til at jeg ønsket om å dokumentere Truls Bølstads historie, har vært at jeg ønsket å få frem at islam kom til Norge før de første muslimske innvandrerne kom på

slutten av 1960-tallet. Den første tiden beskriver Truls som *”et skandinavisk islam fritt for persiske tepper”*.

Truls sin historie er unik. Han er en minoritet som muslim, men også retningen han tilhører er en minoritet innenfor islam. Som etnisk norsk er Truls også en minoritet innenfor sin egen menighet. I så måte belyser denne oppgaven ikke bare en minoritet (Ahmadiyya Muslim Jamaat), men en minoritet i en minoritet, i nok en minoritet. Våre studier av religiøse minoritetsgrupper bør ha et våkent øye for slike minoriteter innenfor minoritetene, og for individene som kan gi oss unike innblikk i religiøs mangfold.

Kilder

Bøker

An-Na'im, Abdullahi A., *Islamic Family Law in a Changing World: a Global Resource Book*, London: Zed Books, 2002

Aukrust, Knut, *Det informerte samtykke og andre kategoriske imperativ: Om feltarbeidets etikk*, i Gustavsson, A. (red.), *Kulturvitenskap i felt: Metodiske og pedagogiske erfaringer*, Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2005

Bjørbekk, Aisha E., *Dette tror vi: et oppslagsverk over livssyns- og trossamfunn – 37 norske trossamfunn og livssynsorganisasjoner presenterer seg selv*, Rigmor Heistø, Tyri, Oslo, 1994

Døving, Cora A., *Norsk-pakistanske begravelseritualer – en migrasjonsstudie*, Doktoravhandling ved Det historisk-filosofiske fakultet, Oslo: Unipub AS, 2004

Esposito, John L., *The Oxford Dictionary of Islam*, New York: Oxford University Press, 2003

Fonneland, Trude A., *Kvalitative metoder: Intervju og observasjon*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006

Friedmann, Yohanan *Prophecy Continuous: Aspects of Ahmadi Religious Thought and its Medieval Background*, Berkley: University of California Press, 1989

Grønmo, Sigmund, *Samfunnsvitenskapelige metoder*, Bergen: Fagbokforlaget, 2010

Jacobsen, Christine M., *Islamic Traditions and Muslim Youth in Norway*, Leiden: Brill, 2011

Kjeldstadli, Knut, *Fortida er ikke hva den en gang var: en innføring i historiefaget*, 2.utg., Oslo: Universitetsforlaget, 1999

Natvig, Richard J., *Religionsvitenskapelig feltarbeid*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006

Sørensen, Jørgen P., *På bildet ser du hvordan...? Den store Bastian og den egyptiske dødebok*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006

Tafjord, Bjørn O., *Refleksjonar kring refleksivitet*, i Kraft, Siv E., og Richard J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Oslo: Pax, 2006

Thagaard, T., *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*, 3. utg., Bergen: Fagbokforlaget, 2009

Valentine, Simon R., *Islam and the Ahmadiyya Jama'at: History, Belief, Practice*, New York: Columbia University Press, 2008

Vogt, Kari, *Islam på norsk. Moskeer og islamske organisasjoner i Norge*, Oslo: Cappelen forlag, 2000

Østberg, Sissel, *Muslim i Norge: Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*, Oslo: Universitetsforlaget, 2005

Tidsskrifter

Janet Gunn, *On Thursdays We Worship the Banana Plant: Encountering Lived Hinduism in a Canadian Suburb*, i *Method and theory in the study of religion*, vol 21, 2009

Kopierte avisartikler:

Islamsk nær-radio i Oslo, Aftenpostens papirutgave 12. februar 1985

Sjølie, Mette og Andre Strømsnes, *En måned med nattmat*, i bilaget *Lykken i livet?* fra Budstikka. Det kommer ikke frem av kopien når intervjuet er skrevet.

Nettlenker:

AMJs offentlige hjemmeside: <https://www.alislam.org/>

AMJs norske hjemmeside: <http://ahmadiyya.no/>

Døving, Cora A., *Religionspluralisme - Religion, migrasjon og integrering*, Norges forskningsråd, 2010

<http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?blobcol=urldata&blobheader=application/pdf&blobheadername1=Content-Disposition:&blobheadervalue1=+attachment;+filename%3DReligionspluralismeweb.pdf&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1274462715653&ssbinary=true>, lest 14.05.16

Lindekleiv, Heidi Marie, "Allahs nordmenn", *Vårt Land*, 26. januar 2015

<http://www.vl.no/2.615/allahs-nordmenn-1.312833>, lest 14.05.16

Flere nordmenn konverterer til islam, NRK, <http://www.nrk.no/norge/flere-nordmenn-konverterer-til-islam-1.12398410>, lest 10.02.16

Fritt ords arrangement, *Er norsk islam mulig*, <https://www.youtube.com/watch?v=pVFOR-9U4LE>, sett. 19.05.12

E- post

E-post fra Truls til meg, 13. mai 2016

E-post fra Truls til meg, 6. mai 2016.

E-post fra Truls til meg, 14. oktober 2015

Brevkorrespondanse:

Privat

Brev fra Truls til Masud Ahmad, 1. oktober 1962

Brev fra Truls til Masud Ahmad, 10. oktober 1962

Brev fra Truls til Masud Ahmad, 30. november 1969

Brev fra Truls til Masud Ahmad, 31. januar 1971

Brev fra Truls til Masud Ahmad, 12. juli 1971

Brev fra Kamal Yousuf til Truls, 20.mars 1957

Brev fra Kamal Yousuf til Truls, 23. mars 1957

Brev fra Truls til Kamal Yousuf, 27. april 1965.

Brev fra Truls til Anne Grete Hareide, 5. november 1968

Brev fra Truls til Gunnar Mahmud Eriksson, 13. november, 1970

Brev fra Truls til Abdus Salam Madsen, 16. april 1971

Brev fra Truls til Abdul Ghani, 13. desember 1975

Brev fra Truls til Munir ud din Ahmad og Kamal Yousuf, 16. september 1975

Brev fra Truls til den tredje kalifen, 6. august 1976

Offentlig

Brev fra Det kongelige kirke- og undervisningsdepartement til Truls, 7. april 1964

Brev fra Truls til Aftenposten på vegne av menigheten, 7.januar 1973

Brev til Truls fra Theodor Broch, 13. februar 1974, samt vedlegg: notater tatt fra av Broch på Fremmedarbeiderkontoret 1. desember 1973.

Brev fra Truls til Finansrådmannen, 16. juli 1977

Intervjuer

Intervju med Truls, 5. september 2015

Intervju med Truls, 19. november 2015

Intervju med Truls, 26. januar 2016

Intervju med Truls, 4. mars 2016

Intervju med Truls, 8. april 2016

Intervju med Truls, 20. april 2016

Intervju med Truls, 12. Mai 2016

Intervju med Truls, 15. mai 2016

Intervju med Kamal Yousuf, 17. februar 2016